

DEMOKRACIJA

Leto VI. - Štev. 15

Trst - Gorica 11. aprila 1952

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Gorisko uredništvo: Gorica, Riva Piazzutta št. 18.
CENA: posamezno številka L 25. — Naročnina:
mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo:
mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni
računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

Izhaja vsak petek

V ponedeljek vsi v Bazovico da ponovno dokažemo svojo neomajno prirženost STO-ju!

Slovenci!

Novi dogodki v zvezi s tržaškim vprašanjem nas silijo, da v tem usodepolnem zgodovinskem trenutku strnemo vsi Slovenci svoje sile v obrambo STO-ja proti pohlepiti italijanskega imperializma. Zato podpisane politične skupine

pozivajo na

PRVI TABOR za obrambo STO-ja

ki bo na velikonočni ponedeljek 14. aprila ob 3. uri popoldne na mestu mučeniške smrti naših junakov v Bazovici.

Naj ne bo Slovenca in Slovenke, ki se ne bi udežila tega tabora in s tem doprinesla svoj delež v borbi za naše pravice, za našo svobodo in neodvisnost!

Slov. dem. zveza za STO
Oslobodilna fronta za STO
Slov. kršč. soc. zv. za STO
Skupina neodvis. Slovencev

V Trstu dne 3. aprila 1952.

VSTAJENJE

Narava se prebuja k novemu življenju. Tiho in neslišno se zopet pretaka po odreveneli veji življenjski sok, ki s pomočjo sončnih žarkov ustvarja nove, izgubljene dele in popravlja in celi, kar se je v zimi pokvarilo. Mrzli zimski dnevi se počasi umikajo prijetnejšim pomladanskim dnevom, ki nekako neodločno stopajo v ospredje.

Zima je opravila svojo nalog. V temih snežnih dneh je zimski vihar neusmiljeno klestil in drobil vse, kar se mu je dal. Padale so suhe veje, temila so se in hreščala v nem grozi tudi stare debla, ki se nosila v sebi razkravajočo silo. Tu pa tam je obležalo tudi kako zdravo drevo, ki je samevalo na golici v se je zimski vihar z vsem besom vrgel nanj.

Ostalo pa je pri življenju vse, kar je bilo zdravo in zavarovan pred uničenjo naravno silo. To se danes prebuja iz trpkosti in bolesti zimskoga trpljenja k novemu, z opojno sladkoščjo napojenemu življenu. Kmalu bo vse v cvetju in soncu in takrat bo pozabljeno, kar je bilo žalostnega in grenačkega v tistih dneh, ko se je narava čistila in se odločala, kaj bo živilo in kaj naj podleže smerti. K novemu življenu se prebuja vse, kar je prestopalo zimsko prelukšnjo. V pomladni mladosti bo zaživelto cuvetje na vsaki veji in vejeti. Stara, že si volasa drevesa boda prav tako očinkana s cvetjem in obdana z opojnim duhom novega življenu, kolikola enoletna drevesa, ki so komaj letos odprla soncu svojo očesa.

To je vstajenje v naravi, ki se ponavlja leto za letom in ohranja življenu v naravi večno mladost. Moderni človek gleda na to prebujenje in povračajočo se mladost v naravi površno in bežno, kot delo pač vse v tej dobi blazne hitrosti, ko mu je edini in končni cilj samo lastnik za vsako ceno. Ko se za hip ustavi in pogleda vase se zopet ustraši ob spoznanju, da se njegovo življeno že nagiba k zatonu. Vrne se zopet v hrup modernega sveta, da pozabi na grenačko spoznanje in nadaljuje pot, ki pelje samo smrti v objem. Zanj ni večne pomladi...

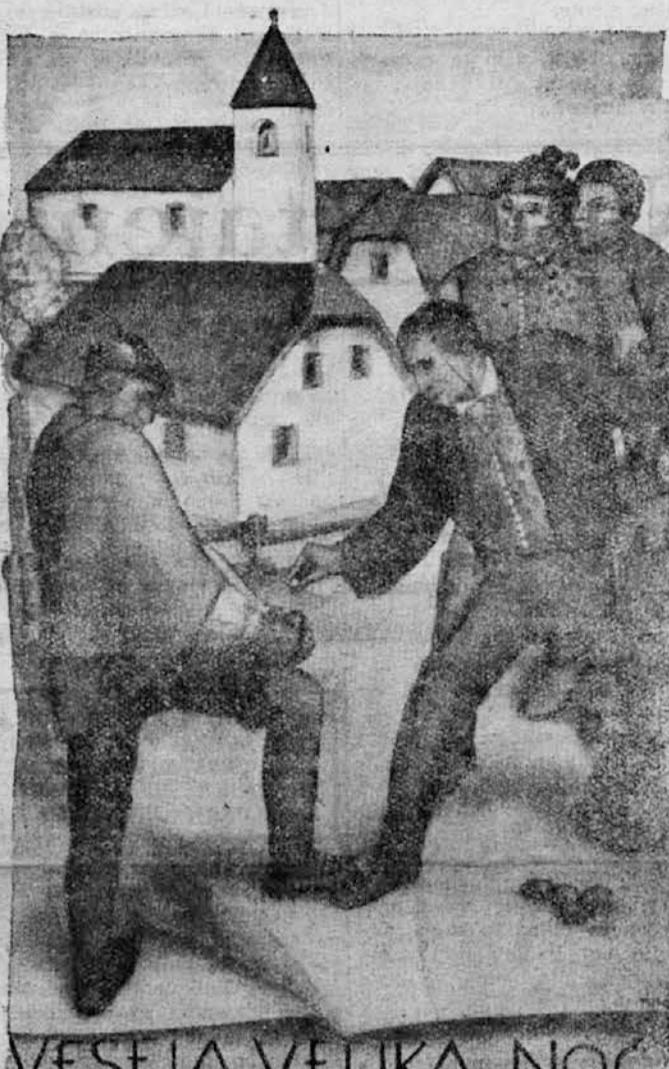
In vendar je človek več kot živa narava, ki se prebuja vsako pomlad k novemu mladostnemu življenu. Zakaj pa človek ne čuti v sebi večne pomladi in mladost?

Danes nismo v večji. Nismo v vrstah, kjer bi čakali, da prideamo na vrsto kot talci. Toda v svojem rodnom mestu smo že vedno potiskani v ozadje, se vedno se nam odrekajo mnoge osnovne človečanske pravice, se vedno se nas gleda in obravnava kakor ljudi druge vrste. Kar nas je zamejskih Slovencev delimo pač usodo inarodnih manjšin, pa naj bo to pod oblastjo tujih držav, ali pa v Trstu, kjer nam je sicer pogodbeno in svečano začenja napisana neenakopravnost.

Drevo, ki se v zimskem času ne očisti, ne reši suhih in uničenih deotov in ne izloči smrtnih klic iz svoje srede, bo prej ali sledi podleglo. V pomladno srce mora stopiti le prekalceno in prenvoljeno v trpljenju in boju z zimskim viharem.

Tudi človek se lahko vrne vsak leto v pomlad svojega življenu za enako ceno. Očistiti se mora smrt, ki jih nosi v srcu, in vseh

V trenutku nevarnosti za obstoj in nadaljnji razvoj našega naroda na Tržaškem poziva Slovenska demokratska zveza vse svoje člane, somišljenike in priatelje, da s svojo udeležbo na taboru v Bazovici izpričajo trdno in solidarno voljo vseh tržaških Slovencev za ohranitev in dokončno uresničenje STO-ja

VESELÀ VELIKA NOČ

ZASTOPNIKI A O za obrambo STO-ja prispeli v London

Dne 9. aprila popoldne so prispele iz Trsta v London, na letališče Northolt, predstavniki Akcijskega odbora za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja.

Delegacijo Akcijskega odbora za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja sestavljajo g. dr. Mario Stocca, predsednik Tržaškega bliska, g. Bruno Cerne, zastopnik Fronte za neodvisnost in g. dr. Josip Agnello, predsednik Slovenske demokratske zveze za Svobodno tržaško ozemlje kot zastopnik slovenskega Akcijskega odbora za obrambo Svobodnega tržaškega ozemlja.

Istotično sta prispele v London tudi Branko Babić in Bortolo Petrone kot predstavniki Slovenskega italijanske ljudske fronte.

Zastopniki tržaških indipendentističnih strank bodo predložili Foreign Office poročila glede gospodarskega, političnega, juridičnega in upravnega položaja anglo-ameriškega področja Svobodnega tržaškega ozemlja. Takoj po spopetu prihodu v London so Tržačani že stopili v stik s pristojnimi zvezniškimi uradji.

V Londonu so možje, ki jim tržaško ljudstvo zaupajo, ker so načela tržaške neodvisnosti in ohranjanja Svobodnega tržaškega ozemlja zagovarjali z največjo odločnostjo cd vsega začetka, to je od dne pod-

pisa mirovne pogodbe z Italijo, in ta načela uspešno uveljavljati v okviru Alcijskega odbora za obrambo STO-ja.

V delegaciji tržaških indipendentistov je tudi predsednik Slovenske demokratske zveze dr. Josip Agnello, ki nastopa v imenu vseh demokratičnih tržaških Slovencev, ki klub vsemu se vedno visoko držijo prapor demokratičnih izročil svojih pradedov!

Ameriški Slovenci za Trst

Ugledni ameriški Slovenci so postali predsednik Truman, državni tajnik Acheson, general Eisenhower, senatorjem in kongresnikom spomenico, v kateri zahtevajo ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja.

Spomenico so podpisali James Debevec, uredniški Ameriške domovine, John Germi, glavni predsednik Kranjsko slovenske katoliške jednote, Anton Grdina, predsednik The North American Bank, Matt Intihar, predsednik Lige katoliških slovenskih Američanov, Joško Penko, glavni blagajnik Slovenske dobrodelne zveze, Joseph Zalar, glavni tajnik Kranjsko slovenske katoliške jednote in Ivan Zornan, slovenski pesnik in skladatelj.

JUDEŽI IN FARIZEJI

Odrešenik, kateremu so posvečeni tudi vsakoletni velikonočni prazniki, je s svojimi besedami in dejanji pokazal pravo pot, a obenem je tudi ožigosal vse, kar je v življenu slabega in napačnega.

Posebno ostre so besede namenjene izdajalcem, prodanim dušam, Judežem Iškarjotom in hinavskim svetohlincem, farizejem. Primere, izrečene in zapisane pred skor dva tisoč leti, so vkljub času ohrašča se danes vso svojo svežost, kajti osnova človeške narave se je le nebitveno izpremenila; že vedno najdeš ljudi, ki so pripravljeni prodati za pest srebrenkov svoje prepričanje in na vsakem koraku srečuješ posameznike, ki skršajo svojo notranjo gnilobo in pokvarjenost prikriti z uglašeno zunanjostjo.

Tudi v našem mestu. Razlika je, morda samo v tem, da se ne dela več za srebro in škrat, temveč za kepo umazanih bankovcev.

Globine evangelija ne razume vsej njeni lepoti, kdor ga ni imel priliko čitati v težkih trenutkih, takrat ko je bil tudi sam med »posnimanimi in razjaljenimi«, do katerih je éutil Odrešenik še posebno. Usmiljenje in ljubezen. Sele ko si sam med tistimi, katerim je On govoril, tele takrat, tudi neposvečen, kajti živo dojamše neizmerno globino in moralno lepoto Njegovih naukov.

Danes nismo v večji. Nismo v vrstah, kjer bi čakali, da prideamo na vrsto kot talci. Toda v svojem rodnom mestu smo že vedno potiskani v ozadje, se vedno se nam odrekajo mnoge osnovne človečanske pravice, se vedno se nas gleda in obravnava kakor ljudi druge vrste. Kar nas je zamejskih Slovencev delimo pač usodo inarodnih manjšin, ki jih nosi v srcu, in vseh

»Cosa credono loro di avere effettivamente uguali diritti?« čita vse v identitetni listih. Enake? S kom? Z izbranci, ki imajo lahko svoje šole, zasedajo vse mesta, govore nemoteno svoj jezik, ne da bi zato njihovi dokumenti dobivali v javnih arhivih posebne oznake?

Zato razumemo Njegovo besedo.

»Povedal pa je tudi nekaterim, ki so zaupali sami vase, da so pravni, in so druge zaničevali, to prilik: Dva človeka sta šla v temelj molit, eden farizej in drugi cestinar. Farizej se je ustophil v tem sam pri sebi tako molil: „Boz, zahvalim Te, da nisem kakor drugi, rorparji, kričeni, prešutniki, ali kakor tudi ta cestinar; poštini se dvakrat v tednu, desetino dajem od vsega, kar pridobivam.“ Cestinar pa je od daleč stal in še oči in hotel povzdigniti proti neku, ampak se je trkal na prsi in govoril: „Boz, bodi milostljiv meni gresnik!“ Povem vam: ta je šel opravilen na svoj dom, oni pa ne: zato kaj vsak, kdor se površuje, bo počinjan, in kdor se ponuja, bo počinjan.«

In govoril jim je v svojem nauku: »Varujte se pismoukov, ki radi hodijo v dolgi oblačilih in imajo radi pozdrave na trigh in prve sedeže v shodnicah in prva mesta pri gostijah; ki vdomav hiše požarjajo, medtem ko hinavsko opravljajo dolge molitve...«

Tako čitamo v evangeliu sv. Marka. Res je: varovati se moramo takih pismoukov... takih, ki se skušajo za vsako cenó ohraniti pri oblasti, takih, ki so pred leti proučili naše hiše in posestvo na dražbah, takor tudi tistih, ki oblikujajo v pridigajo ljubezen, enakost in svobodo, a prinašajo sovraščvo, nasilje in tiranijo...«

»Ko je Jezus končal vse te govorove, je rekel svojim učencem: »Veste, da bo že dva dni velika noč, in Sin človek bo izdan, da ga zvaja.«

Tako je zapisal Njegovo besedo evangelist sv. Luke.

Tudi mi moramo danes poslušati farizeje, kako govorite, da niso ničesar krivi, da niso še nikdar ničesar zagrešili, mirono, a pazljivo sledimo njihovim besedam, ko trde, da so najpravičnejši, najboljši in najplemenitejši.

Sledimo besedam in jih primerjamo z dejani, s stotisoč naših mrtvih sonarodnjakov, z zapostavljenimi, katerimi smo dnevo priseli. In kaj mislite, kam se bo nagnila tehnika Vedenega sodnika, ko beremo načrte in poslovne povezave?

Kdor se površuje bo ponizan... Za površje niso namreč dovolj besede, potrebljene so dela. Na ta de-

la smo čakali zmanj ob vseh značajnih prizadevanjih, kajti je krivica in kje je pravica?

Kdor se površuje bo ponizan... Za površje niso namreč dovolj besede, potrebljene so dela. Na ta de-

la smo čakali zmanj ob vseh značajnih prizadevanjih, kajti je krivica in kje je pravica?

Priseli bo konec šolskega leta in vips v novo. Vprašanje službe, težave življenu, prigovarjanje duhovnih Kajfinih potomev in morja se bo zopet našel kdo, ki bo svojemu otroku odvzel pouk v maternini besedi... Kaj je to? Ali se ne skrivajo tudi za tem obljubljeni srebrniki, vsaj misel nanje...«

In potem se zgodi, da greh peči in poturica postane hujši od Turka.

Težka je pot našega naroda, majhnega naroda v velikih časih, ko se stokrat večjim zmanjka moči in vztrajnosti!

Zato boste v življenu nereditko srečali tudi posameznike, katerim se zgodi kakor sv. Petru.

»Sel je pa za Jezusom Simon Peter in neki drug učenec. Tisti učenec je bil velikemu duhovniku znani in je sel z Jezusom vred na dvojšči velikega duhovnika... in je peljal Petru noter. Tedaj reče Petru dekla vratarica: „Ali nisi tu? ti izmed učencev tega človeka?“ On odgovori: „Nisem.“ Hlapči in služabniki pa so si napravili žerjavico, ker je bil mraz, in so zavenili stali in se greli. Tudi Peter je med njimi stal in se grel.«

»Sel je pa zvezali in ga bili...«

»Simon Peter pa je stal in se grel. Rekli so mu: „Ali nisi tudi ti izmed njegovih učencev?“ On jo utajil in rekel: „Nisem.“ Eden izmed služabnikov velikega duhovnika, sorodnik tistega, ki mu je Peter odsekal ubo, je rekel: „Ali te nisem videl z njim na vrtu?“ Peter pa se je spet utajil — in takoj je petelin zapel.«

S temi besedami zaključuje evangelist sv. Janez svoj opis trikratnega Petraevga pada.

Ali mislite, da danes ni podobno lishkarijotov, od pokvarjenih in prostovoljnih pa tja do onih, ki dolgo oklevajo, a jim končno le-

za mirovne pogodbe z Italijo, in načela uspešno uveljavljati v okviru Alcijskega odbora za obrambo STO-ja.

Pa se je vpletel v pogovor je drugi: »Zdi se mi, da sem poznal Vašega očeta, krepak možakar. Ali ni bil Slovenec?«

»Da,« je odgovoril mladenič, stoda jaz sem Italijan.«

»Iz katerega predela Italije pa je Vaša mati?« je zopet poskusil govoriti.

»Tudi moja mati je bila Slovenka. Toda jaz sem vkljub temu Italijan,« je bil odgovor, ki ga mu koma spravil iz sebe.

Tako, vidite, dobimo tudi danes ljudi, ki trirat zatajajo, preden petelin enkrat zapojo. Mladenič je bil namreč v javni službi nosil je poitalijeno ime, ni smatral za potrebno, da bi ga izpremenil v pravno obliko. Preslab je bil, da bi delil s svojim narodom usodo pregonjnih in tepljan. Hotel je bila na strani gospodovje, pa čeprav iz izdaja, s potvaro, saj je vendar naravnost smesno: kako bo sin slovenskih starjev, iz slovenske Postojne, Italijan?

Zalostno je, da ni edini.

VESTITI z GORISKEGA

Burna seja občinskega sveta

V četrtek zvečer 3. t. m. je na seji goriškega občinskega sveta župan Bernardis prisilil svetovalce, da so poslušali njegovo dolgo čekanje o italijanstu Trsta, o mučenju Italijanske Istre, o krivicah, ki se Italiji morajo popraviti, o neciviliziranosti tržake policije, ki ji je ime »civilina«, o krivičnih mejah, ki ne bodo trajale dolgo, in tako dalje. Kot pač zna govoriti v slogu, ki smo ga bili vajeni slišati skozi dva set let pod fašisti – h katerim je spadal tudi župan dr. Bernardis – s to razliko, da takrat so vpili, da hočejo zanesti svoje »civilizacije« po vsem svetu, in so v ta namen res napadli Abezinijo, Albanijo, Grčijo, Jugoslavijo, Francijo, Rusijo in Anglijijo! Tato so dobili vojno napoved Američanov... In končno so jih »civilizatorje« vsega sveta, ki jim je načeloval od božje previdnosti poslani DUCE, tako pošteno dobili po hrbi, da so se namah grozansko prestrašili ter v drugi v zgodovini zapustili svojega zaveznika in stekli nasproti zmagovalcu« (beseda marsala Alexandra, op. ur.).

»Clovek obrača, Bog obrne«, pravi lep slovenski pregorov! Tako se je zgodilo Italijanom. Z zločinskim oboroženimi napadi so po svoje nosili »civilizacije« drugim narodom, pa je Bog prihitek na pot moč napadenim in obrnil vse grde naklepne italijanski fašistov in nemških nacistov.

Ostanki fašizma, bolj ali manj skriti in potuhnjeni v vrstah tudi drugih strank, katerih pravzaprav brez njihove pomoči niti ne morejo naprej, dvigajo svoje glavice in zamolko tožijo v dan kot zabe iz kaluze.

Sledijo jim glasovi oseb, od katerih bi si vse več prizakovali koščinističen nastop na javni seji, kjer sedijo tudi naši svetovalci, ki pa ne smejo niti zahtevati pravice, da govorijo v svojem materinskem jeziku, češ da je prefekt Palamara prepovedal razpravljati v »političnih« zadevah, kajti pristojnost občinskih svetov je samo upravnega značaja.

Zupan dr. Bernardis pa je svojevoljno ukazal svetovalcem, da ne smejo ziniti besede, ko bo on govoril, in na trikratno prošnjo nasega svetovalca g. Bratuža, naj mu dovoli besedo, se ni niti zmenil. Tako je župan Bernardis izjavil na občinski seji nasilje, ki ga je treba zabeležiti in objaviti. Naj le Italijani vpijajo in se pritožujejo, kar jim je ljubo, saj imajo po vseh zakonih pravico do svobodnega izraževanja misli; toda prisiliti nas Slovence, da jih moramo poslušati, je vendar odveč!

Sam kominformski svetovalec g. Rožič iz Ločnika je ugotovil, da je župan Bernardis ravnal krivično, ko ni hotel dati besede g. Bratužu.

Potem ko so večinski svetovalci zaprosili županu, je ta prešel na dnevni red seje, in sicer k interpellaciji g. Battie o znižanju delovnih ur v SAFOG-u, ki se je začela in zaključila z županovo izjavo, da se tudi drugi zanimajo naravnost pri vladu v Rimu za podporo temu podjetju... Seveda je g. Battie izrazil nezadovoljstvo s takim odgovorom, ki zadeve kot take nikakor ni rešil.

Zadeva užitnine sovodenjske občine ni imela boljše sreče na tej seji.

Gre namreč za dohodek sprostega pasu, ki jih prejemata samo Trgovska zbornica in goriška občina, čeprav je v pas vključen tudi del sovodenjske občine, kakor smo svoječasno stver že pojasnili. Toda demokrščanski svetovalec Poterzio je zatrjeval, da je bil ta spor že poravnana s sovodenjskim županom in tajnikom. Ta dva pa sta na seji sovodenjskega občine svedka povedala, da se zahtevi po delu teh dohodkov nista nikoli odpovedala.

Nato so na seji prečitali 12 strani tipkanega poročila k obraćanju iz leta 1949 in se hvalili, kako so dosegli veliko razumevanje pri vladu, ki je dala okoli 70 milijonov lir za kritje primanjkljaka. Tudi tu, ni manjkalo jokanja zaradi »krivičnih meja«, ki so »sveti Gorici« vzele življenje. To pomeni, da so Gorice vzdruževali Slovenij, ki jo je hranila in brez katere (ugotavlja jo sami Italijani, ko tako jočejo po izgubljenem reditelju!) ne more živeti...

Sele sedaj je g. Bratuž dobil besedilo in je večinski gospodi povdel v obraz, da se zna hvatali iz izvršenem delu za Italijane, pozabila pa vedno, da živijo tu tudi Slovenci, ki plačujejo davek in imajo pravico do življenja. Za si-

rotišče »Oddone Lenassik« trosijo 10 milijonov lir vsako leto, da raznarujejo slovenske sirote, ker slovenskim otrokom v tem zavodu ni dana prilika, da govorijo slovenski in da imajo slovenski potek v šoli. Za slovensko sirotišče pa se ne zmenijo, samo zato ker je slovensko! In nalašč držijo v slovenskem sirotišču družine goriških živelov, da ne more služiti svojemu meniju, kot zahtevajo prilike.

Tu je župan osorno izjavil, da je slovensko sirotišče zasebna ustanova, in kdo nima sredstev, naj takih ustanov ne odpira! Na kar mu je g. Bratuž, priponmil, da občina vzdružuje zavod »Lenassik« tudi z denarjem slovenskih občanov. Ta denar pa pritiče slovenskemu sirotišču, ne pa raznarodovalnemu!

Poleg tega se je g. Bratuž pritožil, da so naše šole komaj tolerirane. Zaradi tega naše šole ne morejo imeti prostega življenja. Italijani pa ne vidijo ure, da bi izgjnile, kar ne odgovarja niti krščanski morali niti demokratičnim načelom in človečanskim pravicam!

Se huje se Slovencem godi na županstvu, kjer so zapostavljeni ne samo jezikovno, ampak na splošno skoro v vsakem oziru in morajo iskati svoje pravice skozi strovrat.

Večinski svetovalci so seveda zagnali običajni hrup, misleč, da s tem zadužijo pritožbo o krivičnem vrnjanju s Slovencem v Italijo. Toda g. Bratuž se njihovega umetnega hrušča ni zbal in je se posebno podertal, da na žalost še najslnejši med njimi so pravzaprav tiisti, ki nosijo slovanske prilike, kot na primer Bisachi-Bizjak... Večinski svetovalci so tudi zahtevali od g. Bratuža, naj jim da dokaze o nekaterih trditvah, in on jim je takoj ustregel.

»Letos – je dejal med drugim g. Bratuž – bo zavod »Oddone Lenassik« lobhalj stoletnico svojega obstoja vam Italijanom v veselje, nam pa v žalost, ker sto let že raznaruje naše otroke!« Slovensko sirotišče živi tako rekoč samo od krompirja naših kmetov. Toda za- gotovljavam, da naše sirotišče kljub vsem težkočam ne bo propadlo, kot si kdo želi... Leta in leta trkoma na vrata pravice in zahtevamo le to, kar nam pritiče kot Goricanom slovenske narodnosti in italijanskega državljanstva. Toda vaša ušesa so ostala do sedaj vedno gluga! Potrebe niso politika, le vi se za naše potrebe niti ne zmenite. Zagotav-

ljam pa vam, da ne bomo nikoli odnehalo od naših zahtev, dokler se nam vrata pravice ne bodo odprla, čeprav dobro vemo, da so med vami ljudje, ki nas grdo gledajo kot zaščitnike Slovencev.«

Temni oblaki na političnem obzorju se vsak dan bolj grožeče kopijo in križem podijo od severa proti jugu, od vzhoda proti zahodu. Cloveštvo v svoji veliki nemoci s strahom gleda na bližajoče se neurje, na silen vihar, ki že buči v daljavi preko trpeče zemlje, kjer ruši mesta in vasi, pustosi dežele in terja na tisoče mladih življenja željnih ljudi.

Skraini čas je, da se človek zreni in se za hip ustavi v tej blazni tekmi za svetovno nadoblast ter premisli, kam pelje ta pot...

Kaj pa mi v tej usodni igri veseli?

Vsekaj človek, vsak narod, pa naj bo še tako majhen in neznaten, ima v življenju in zgodovini svojo nalogu, svojo pot, po kateri mora hoditi odločno in junaško, čeprav pelje preko trpeče zemlje, kjer ruši mesta in vasi, pustosi dežele in terja na tisoče mladih življenja željnih ljudi.

Temni oblaki na političnem obzorju se vsak dan bolj grožeče kopijo in križem podijo od severa proti jugu, od vzhoda proti zahodu. Cloveštvo v svoji veliki nemoci s strahom gleda na bližajoče se neurje, na silen vihar, ki že buči v daljavi preko trpeče zemlje, kjer ruši mesta in vasi, pustosi dežele in terja na tisoče mladih življenja željnih ljudi.

Ko se je na obzoru že svitala zvezra vstajenja in je uho nestrpo pričakovalo veselega pritrkovanja velikonočnih zvonov, je nenadoma slovenska zemlja onemela v stra-

Učiteljske namestitive

Do 20. maja morajo vsi učitelji vložiti prošnje za premestitev in namestitve krajevnemu šolskemu skrbniku odnosno šefu plačilnega urada, kjer so vpisani. V prošnji za premestitev morajo navesti vsaj pet mest, za katera prosijo, drugače prošnja ne bo upoštevana.

Cepljene proti davici in kozam

V drugi polovici tega meseca in v prihodnjem mesecu maju bodo občinskim hišnjem uradu cepili vse otroke, ki so že dovršili eno leto starosti. Cepili bodo vsak dan od 4. do 5. ure popoldne. Starši so dolžni skrbeti, da bodo vsi otroci, ki še niso bili cepljeni in so že dovršili eno leto starosti v tem času, cepljeni, sicer zapadejo kazne.

Predujem na posestva

V kratkem bodo začeli izplačevati predujem tistim italijanskim državljanom, ki so pustili svoja posestva in nepremičnine v Jugoslaviji in jih prijavili za prodajo. Vsičina predujmov še ni točno določena.

DROBNE VESTI

Trgovinski poverjeniki v tujini

Na prefekturi v Gorici dajajo pojasnila za prijave k natečaju za pet mest trgovinskega poverjenika v tujini, katerega se lahko udeležijo doktorji prava, diplomacije in trgovskih ved.

Hmetovalci, pozor!

Do 15. t. m. morajo vsi kmetovalci uničiti vse koruzne storže na polju in okoli stavb.

Tudi uničevanje koloradskega hrošča, ki ogroža krompirjeve nasade, je obvezno.

Posnemajte!

Ta pomoč mlademu dekletu, ki je v zaporu, je gospa Ruda Sidler Perović iz Svice darovala 5.000 lir z voščilom: »Bog da, da ji kmalu zasije sonce svobode.«

Lepa hvala!

+ Bogomir Kranjc

V Slobodni Sloveniji iz Buenos Airesa iz dne 6. marca 1952 smo čitali, da je umrl na primorski rojak Bogomir Kranjc. Zdravil se je v bolnišnici Fernandeau v Boeños Airesu. V bolnišnici se je podvrgel težki operaciji na vrata, kateri je 2. marca podlegel. K večnemu počutku so ga položili na pokopališču v Buenos Airesu.

Vsem njegovim sorodnikom izrečamo naše iskrene sožalje.

SPOROČILO UPRAVE

Pretekli teden smo zmanj pričakovali Demokracije. V vseh predajnah smo dobili isti odgovor: »Ta teden Demokracija ni prišla!« Cudilli smo se temu odgovoru in se

moralni s tem zadovoljiti. Do danes še ne vemo, kje je zadnja številka občiščala.

Ta do danes prvi primer, da se je naš tednik med vožnjo iz Trsta v Gorico izgubil, je pokazal, kako zanemanje vlada med našimi ljudji za ta list, ki je s tem nepriznanim incidentom le pridobil in nujesno izgubil.

Vsekakor pa pričakujemo, da bo do odgovorna oblastva poskrbel, da se od slej slični primeri ne ponovijo.

Buffet pri Joškotu

TRST - Via Ghega št. 3

vošči vsem svojim gostom, prijetljivem v znancem veselje velikonočne praznike pri dobrki kapljici pristrike istreške in briškega vina.

Gostilna Korsič v ŠTEVERJANU

KROJAŠKA DELAVNICA ZA DAME IN MOŠKE

odlikovana na Milanski razstavi 1951

Leopold Podgornik

se priporoča

TRST, UL. ORIANI 9-II

Tržaška prekajevalnica Salumificio Triestino

Brata Dukčevič

želi svojim cenjenim odjemalcem VESELO VELIKO NOĆ!
Ima na zalogi izvrstno domačo sunko in druge mesne izdelke.
S E P R I P O R O C A !

TRST, ul. Corsica 9-a

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE ITD. - PO NAROCILU

IZVRSI VSAKO DELO. - POROSTVO ZA DOBER NAKUP. - TOVARNIKE CELENE. - DELO SOLIDNO. - DOMAČA TVRDKA.

Tovarna pohištva

Tel. 32

PRINCIČ

KRMIN

Cormens prov. Gorica

Velika izbira vseh vrst kuhalnikov in štedilnikov na plin, tekoči plin, električno, les in premog, najboljšik znamk - Električne hladilnice in hladilnice na led - Najlepši dirlilni predmeti, servisi iz porcelana, umetniške keramike, stekla in kristala

Prvovrstni posrebreni
pribor inznerjavečega
jekla - Vse za gostilne,
bare, dom in kuhinjo

pri tordki

KERŽE

Plačilne

olajšave

TRST - Trg Sv. Ivana 1
(Piazza S. Giovanni) - Tel. 50-19

Gospa Marija Šturm

roj. Skočir

Pokopali so jo na domačem pokopališču pri Sv. Petru na Livku 1. marca 1952.

Kot je bilo tisto njen pozemsko življenje, tako tisto je odšla v boljše življenje po zasluzeno plašilo.

Na Livku žalujejo zanjo: mož Anton, sin Vencelj, svakinja Marija, bratje Franc, Anton in Andrej.

V Ljubljani: sin Anton, nevesta Ančka, vnuka Dušan in Anuška ter hči Marija, zet Rafael in vnučinja Nadica.

VELIKA NOČ

o Mežiški dolini

Ne vem, kateremu prazniku bi dal prednost, božiču ali veliki noči. Oba se na deželi slovensko obhajata, oba imata svojo poezijo. Nam je bila velika noč, ko se budi narava, vedno draga in zazelenja. Pozimi smo izprševali dedeja in starše, kdaj bomo šli v cerkev. Odgovor se je glasil: »O veliki noči, ko bo kukaja (ukovica) pelala. Na velikonočno krstino so nas lepo oblekli in šli smo v cerkev k božičnemu grobu, nato pa v gostilno v Tirocnu v Guštanju, kjer smo dobili od gospe Tiroike prve »pišanki«.

Naše ljudstvo se je na ta praznik tudi lepo pripravljalo. Post je bil strog. Na kmeth so se nekoč postili 40 dni in niso zavili mesu, zajtrk je bil ob sredah, petkih in sobotah šele ob devetih, dopoldne ni bilo »male južine« in zvečer le malo za pod zob. Vsak večer so molili in še molijo o postu rožni venec. Spoved v sv. obhajilo mora vsak opraviti pred praznikom, kajti po njem se izpovedujejo le konjski mešetari.

Sneg leže v gore, ob potokih brstoježje že, bliža se cvetna nedelja. Fantje pripravljajo »snop. V Mežici, na Lokovici, v Zeleznem Kaplji in v pliberški oklici mu pravijo »spresnec«, gori na Rožu »spratelje«, v Selah pod Košuto pa »spratelje«. Snop je dolg do 20 m, čim večja kmetija, tem višji in lepši je. Napravijo ga iz ivinovih vej. Ce hočejo imeti visokega, morajo veje na vrhu odrezati in jih sestavljati. Vmes pride dren, ki o cvetni nedelji navadno že cvete. Za obroče zataknje zelenjek (pušpana), na vrhu je umetno sestavljen križ. »Sladko ime« IHS ali kaj podobnega. Na veje natikajo ali privezajo rdeča jabolka in pomaranče. Navesijo nanj tudi lepih, belih, rdečih ali modrih trakov. Na cvetno nedeljo ga nesejo k blagoslovu. Fantje se skušajo, kateri ima lepsi in višji snop. Nekateri so tako veliki, da jih morajo nositi po 4 fantje kakor velika cerkvena bandera ob procesijah. V Guštanju jih natajanjo na cerkveni zid, da vidijo, kateri je višji. Spominjam se, da je bil navadno steharski snop najvišji. Steharnik je kmet na Tolminu vrh in je kmetija tudi po legi najvišja. Tudi otroci, pa samo fantki, nosijo male snopice. Ko pride fantje s snopom domov, jih morajo nesti trikrat okoli hiše, zato da liscica ne nosi kur. Tudi otroci jih nosijo okoli hiše in mati jim pravi, da bodo potem kure nesle rdeča jajca. Stari ljudje priznajo, da so se fantje s snopom včasih tudi stepli, v Pliberku da se je to bojda večkrat dogodilo. Manjše skope naslonijo na buščnjak, da buče oberejo mucke. Na veliki četrtek se mora snop pred soncem obrati, na krstnico pa obrano cvetje in listje zmešajo s soljo in na lože živini, da ostane zdrava.

Zadnje stiri ali tri dni v velikem tednu je strog post. Na veliki petek tisti, ki se drže se starih šeg in navad, ne zavijejo nič mlečnega ali maslenega in nič od jaje. Jedenčno kavo in čespljeve »ejgleče« ali čespljeve ječmen. Čespljevi ječmen. V kateri so prosen ali berova kaša, v kateri so vkuhan suhi česplji. V čespljevem ječmenu pa so tudi suhi česplji.

Gospodinje morajo na veliki četrtek napeči veliko šartljev za družino in otroke, ki so jim gotice (botre), zato včasih po dvakrat pečejo. Največji kolaj je za »žegan« in ima do 3/4 m premera. Rozine, cvebi, orehi, strd, cimet, sladkor, mleko, jajca itd. so nadevi, s katerimi napolnijo velikonočno šartljivo. Razen tega spečejo tudi z orehi na devane štruce in »bratre«. Brati so drug drugemu podobni in so nadevani z orehi; podobni so buhteljnom. Pridno barvajo tudi pišanke, ki se jih blesti po dve skledi.

Ko zapojejo gospod na krstnico pri maši Alelujo in razvezijo zvonove, se začne vesel čas. Fantje so že zgodaj šli v cerkev k blagoslovjanju uognja. Potem pa hite domov z ognjem na tleči gobi, ki jo urno vrite, da ne ugasne. Gospodinja zakuri z blagoslovljenim ognjem, kajti »žegan« se sme kuhati samo pri njem. Fantek pa mora zanetiti z blagoslovljenim ognjem tudi na počiju, kjer je naloženih že treščic in tešenih odpadkov. Vse tri praznike mora ogenj leti na njivi ali na polju.

Gnjati, klobase in drugo svinjsko meso skuhajo že popoldne. Opolne delijo družini nadnevane bele štruce, vsak dobi po eno. Moški so zvrigli za smodnik in nabljajo topice, ki se oglase že opoldne in naznamajo veliki praznik. Po kolisu pa gospodinja pripravlja kolaro za žegen. V košaro dene velik šartljiv, žegen imenovan, svinjske gnjati, klobase, nekaj jabolk, ki jih rabijo proti grčici (bolezen v grlu), pišanke, hren. Gospodinja vrine vmes tudi nekaj sponice za kure in rženega kruha za živino. Lepim belim ali rožnatim protom je košara zavezana na vrhu in tam

terega so zmešana sesekljana jajca, vse pa je polito z oljem in jesihom. V starih časih so jedli na veliko noč zjutraj redkev in krape, ki so ostali na pust, ter jih narezali v hren. To so zavzivali v spomin bridkega trpljenja Jezusa Kristusa. Prej se je vršila glavna jed ob nedeljah in praznikih kar zjutraj na mestu zatrka. Za opoldne je bil pripravljen le kateri ječmen. Kdor je prišel opoldne domov, je dobil jesti, kdor pa ni prišel, pa nič. Tako so lahko tudi skoraj vse ženske z gospodinjo vred šle k službi božji. V hribovskih krajih, n.pr. v Crni in Solčavi, je menjda še sedaj ta naveda. Pred vsakim družinskim članom, in k družini pristevača tudi posle, stoji na mizi na veliko noč zjutraj že velik kos »žegna« (šartljiva), na njem pa lesen krožnik s kosom povojenega svinjskega mesa in klobaso. »Rih« je veliko, ne bom jih našteval, ker bi nemarata katero izpustil. Tudi kuhan suhi česplji pridejo na mizo, trijet ali »babja žehata«, mrzel mošnik, potresen s citemom in sladkorjem, »žolčka« (hladetina) itd. Po obedu moraš iti »švešpine trest«, da bolj obrode.

Z VELIKONOCNEGA OPRAVILA

vremenu spravijo prvikrat tudi majhne otroke, ki so že shodili, v cerkev.

Ob mraku pa se ti nudi čaroben prizor. Na vseh hribih pa tudi po dolini zažarijo kresovi. Kupec suhljadi za kres so fantje že med tednom nanosili in pripravili. Razpadajo jih v obliki križa, sladkega imena IHS, kelija, monštance, paternostra ali srca, nekateri pa na pravijo samo dolge vrste. Vse priča o globokem verskem čustvovanju, o dobrem ljudstvu, o poštenosti. Skoraj pri vsaki hiši kresijo, v kateri so vkuhan suhi česplji. V čespljevem ječmenu pa so tudi suhi česplji.

Po nekaterih župnih je vstajanje popoldne, v Guštanju. Pri fari (na Prevajalah) in v Mežici pa je v nedeljo zjutraj. Lepo je, ko se vije v Guštanju procesija po ulici na trg. Soho do smrti vsa lega Odrešenika nosi tam menda že od pamтивke kmet Lubas. Fantje streljajo na krstnico zvečer in na veliko noč tudi pri cerkvi.

Po cerkvenem opravilu hiti vse domov, kjer jih čaka že »žegan«.

Preden zavžiješ kaj drugega, moraš vzeti žegna, svinjskega mesa, klobas in žegna (šartljiva). To namakajo v nastrgan hren, med ka-

Kuram pa moraš na veliko noč zjutraj dati jesti v okvir starega obroča, da nesejo jajca vklip in ne raztreseno.

Po kusilu razdeli gospodinja vsem pišanke. Ponekod so priložene tudi že želue žegna, ki ga dobivši. Fantje pa jih dobe tudi od deklet. V starih časih so pišanke lepo okrasili in pisali nanje različne verze. Sedaj le še malokdo razume to umetnost.

Pišanka rdeča,
ljubezen goreča,
z zlatom pečirana,
tebi je špandirana.

Druga pa se glasi:

Pišanka rdeča
naj bode ti všeča.
Tebi jo dam,
ko Te rada imam.

Pišanke! Matere uče otroke, da morajo gočejo (botru) in goče (botri) poljubiti roko. Razen botromu jo smejo poljubiti le še duhovniku. Vsako leto dobe od botrov za veliko noč pišanke: šartljivo in dve pišanke (jajci). V šartljiv se prej zatikal evangarice in zek-sije (desetice). Ce pa je tičal v

sko meso in hren.

Velikonočni torek je še deloma nedelj (nediev — kmečki praznik). Dosti »nedievo« se strójijo (praznujejo); »sv. Marka strojite«, »Kres strojite« — ta dan nihče ne sme delati.

Pa se vam bo mogoče čudno zdejlo, da zavžijejo toliko zemeljskih dobrov. Rožani imajo za to izkušeno sredstvo. V okolici Vrbškega jezera in v Rožu je še izza starih časov v navadi, da kuhajo za velikonočne praznike »lavere«, ki je dober želoden regular. Pripravi pa se tako: v velikem loncu kuhajo suhe hruske in krhle, česplje, sladki koren, fige, rožiče, lipov cvet in smolovčeve korenine (brinje).

Ta pijača po zavžitem mesu izborno gasi žego, a prisipujejo ji tudi pomlajajoči vpliv. Pri nas nimajo laverja, nadomešča ga menda sadjevec, tak, ki »vrveže« po grlu. Lavra pa je res stará pijača, ki je bilna znana tudi na Kranjskem. Koroški laver se razlikuje od kranjskega, da je kuhan. Dokazano pa je, da je bil pri nas že v 17. stoletju znan.

V Guštanju je živel znani Stinej. Pisal se je Avguštin. Ta je bil ždavnik, znan čez devet gor in devet vod, ranocelnik ali padar. Umrl je 12. maja 1883. Ko so prihali ljudje po veliki noči k njemu in tožili, da želodec ni v redu, dejal: »Prej se postis in postis, da si ves kriv, sedaj pa toliko sneš!« Pa je dal bolniku zdravilo, ki je pomagalo.

Kaj pa s snopom? Po veliki noči ga shranijo pod streho. Tam se les pošubi. In ko se bliža nevihta, hiti gospodinja pod streho, odlovi nekaj šibic in jih naloži na žerjavlico na zidu (odprt ognjišče). In dim in molitev se dvigata proti črnim oblakom in jih krotita. Med novim letom in sv. Tremi kralji pa delajo iz blagoslovljenega lesa križe, ki jih zatikajo na večer pred sv. Tremi kralji na njive in polje. Tudi na tram v »hiši« nabijejo vsako leto nov križec iz blagoslovljenega lesa. Videl sem v starih hišah trame, ki so imeli do sto takih križev. To je del zgodovine kmečke hiše, ki je podprta z dokumenti.

Franc KOTNIK

Ljudski običaji
z naše Koroške

Velikonočni običaji v Združenih državah

Za veliko noč se milijoni ameriških katolikov in protestantov enako kot njihovi neštivilni bratje po vsem svetu pobožno zberejo, da poslavijo v vstajenju Kristusa zmago življenja in luč nad smrtnim morskem in da prosijo, naj ta krščanski praznik vrne upanje tistim, ki obupujejo, in mir tistim, ki trpijo.

Mnogo najlepših obredov prenaša na velikonočno nedeljo zjutraj po radiju »Glas Amerike«, ki je priredil tudi posebno oddajo o velikonočnih običajih v Združenih državah v 20 jezikih.

Nadaljnja značilna velikonočna prireditve v Združenih državah je predstava Haendlovega »Mesijes«, ki jo prireja vsako leto Bethany Society v Lindsbergu, v Kansusu, ki predvaja tudi na veliki petek Bachov »Drugi pasjon svetega Matija«.

Glašbene prireditve v Lindsbergu, malem mestecu v srednjem Kansusu, so postale že tradicija, ki se je trdno uveljavila. Mesto je ustanovljeno leta 1869 na bregovih Smoky Hill Riverja, dve sto Svedov, ki so se izselili v Kansus pod vodstvom svojega pastorja, Olafa Olssona. V naslednjih letih so se še drugi Svedi pridružili malim naselbini in tako omogočili izvedbo glasbenega programa, za katerega je dal pobudo župnik Olsson leta 1879, potem ko je poslušal v Londonu v Exeter Hallu Haendlovega oratorij. Oratorij so predvajali v Lindsbergu prvič leta 1882 pod vodstvom Olssonovega naslednika, pastorja Carla Swenssona, ustanovitelja Bethany kolegija.

Danes prihaja tisoč turistov v Lindsberg na te prireditve iz vseh delov Združenih držav. Zbor je ustavljen iz domačinov, ki pripravljajo vsem socialnim slojem; članstvo v zboru je posebna čast: pevske vaje so dvakrat tedensko, že več mesecov prej.

Velika noč je pa ne glede na njen visok liturgični in verski pomem tudi rodbinski praznik, dan veselja za odrasle in mladino, ki se zberejo za praznično mizo k tradicionalnemu velikonočnemu obredu, pri katerem seveda ne manjka živo barvanih trdo kuhanjih jajc.

Velikonočna jajca nudijo v Združenih državah mladini mnogo posebne zabave. V mnogih krajih predvajo za otroke v mestnih parku ali na kakem vrhu živahen tako imenovani »lov na jajca«, ki se skriva v grmovju, med jamami itd. V raznih drugih mestih je pa originalna tekma, pri kateri trkajo otroci jajca po začrtani progi, pri čemer jih poganjajo z žlico; tisti, čigar jajce pride prvo na cilj, dobi bogato nagrado.

Mnogo ameriških rodbin izkoristi praznične dni, da zapustijo dom in odpotevijo v kraje, kjer so najbolj svečani in najslikovitejši obredi, ali pa v zvezno prestolnico.

Washington je v svetem tednu po turistov, ki jih je videti v cerkvah, pred raznimi spomeniki in na bregovih Potomaca. Pa tudi popoldne na veliki petek so cerkevne polne vernikov. Lani je predsednik Truman izdal vsam državnim uradom navodilo, da nameščenec na dan ni treba priti v urad, če se hočejo udeležiti verskih obredov. Naj omenimo še, da je skupni obor predstavnikov katoliške in protestantske cerkve predlagal Kongresu, naj se proglaši veliki petek za praznik.

Kongres o tem še ni sklepal, toda pobuda predsednika Trumana dopušča mnenje, da bodo najvišje državne oblasti pristale na predlog, ki odgovarja duhovni potrebam, ki jo živo občuti ameriški narod, vedno zvest temeljnemu načelom krščanstva.

Velikonočni vzdih

Velikonočni zvon doni,
tudi letos mi v tujini,
srce nesrečno pa že
le nazaj domov k družini.

Rad bi zopet čul zvonove,
ki z domačih lin pojo,
in domače vse bregove
bi rado videle oko.

Rad bi zopet mirno spaval,
kakor sem nekdaj doma.
da bi utrujen več ne taval
sredi tujega sveta.

Srce le tja nazaj želi,
tja v domači kraj med brate!
Po svojih dragih hrepeni,
želi si stare dobe zlate!

Spomin na Vstajenje v Tolminu

Cez travnike in klance pa do Soče,
kjer jo Tolminka sreča in pozdravi,
hiti vstajenja spev in kliče k spravi
vse, ki miru žele za dni bodoče.

V ta zgodnji dan kot samih srč veriga
od cerkve sém procesija se vije,
Velikonočna milost nanjo sije
iz srca verna za ljubezen vžiga.

Vse so Krnice v lučkah oživele...
Glej tu: »Gospod je vstale, tam »Aletuja«.
Oči skele kot bi se sreče vnele...
Nikomur v mislih ni navlaka tuja —
le v odpuščanju zlo so preletele...
Tolmincem zdaj sam Bog roko ponuja...

LJUBKA SORLI

Glede pravne kontinuitete slovenskega šolstva na Tržaškem

O spomenici Slovenske demokratske zveze na ZVU o slovenskem šolstvu

SDZ je vložila na ZVU obširno spomenico o slovenskem šolstvu na Tržaškem. Po utemeljevanju pravne kontinuitete slovenskega šolstva na Tržaškem iz avstrijskih časov do danes, sklicujec se na ustrezno italijansko šolsko zakonodajo, na določbe mirovne pogodbe z Italijo in posebnega tržaškega statuta ter navajajoč kot pomožno zgolj primerjalno gradivo način ureditve narodnognega in šolskega upravljanja na Južnem Tiroiskem, je SDZ predlagata:

1) Sistemizacijo vseh slovenskih osnovnih in srednjih šol, v kolikor še niso bile organsko urejene pod Avstrogrško oziroma Italijo,

2) Sistemizacijo učnih mest z ureditvijo stalnosti učnega osebja,

3) Ustanovitev slovenske šolske uprave.

ZVU je tudi vložila konkretno predlog za ureditev stalnosti učnega osebja.

V naslednjem prinašamo dokaz pravne kontinuitete slovenskega šolstva na Tržaškem.

Zaveznische sile so takoj po osvoboditvi tako imenovane Italijanske krajine vzpostavile slovensko šolstvo, ki ga je Italija kmalu po prvi svetovni vojni, z zakonom št. 2185 z dne 1. okt. 1923, spremenila iz šolstva s slovenskim učnim jezikom v šolstvo z italijanskim učnim jezikom. ZVU je to šolstvo z vidika veljavnega sistema organizirala skoro v celoti: Slovencem manjka samo ustanovitev srednje tehnične šole in dvorazredne trgovske šole, da bi bili tudi v šolskem sistemu enakopravni z Italijani.

Treba pa je ugotoviti, da slovensko šolstvo v A coni STO-ja, čeprav organizirano v skladu z veljavno italijansko šolsko zakonodajo, ni dobilo z Ukazom št. 18 z dne 8. nov. 1947 pogojev stalnosti glede organičnega ustroja in učnega osebja, čeprav omenjeni Ukaz št. 18 izrecno določa enakovrednost slovenskega in italijanskega šolstva na Tržaškem. Slovensko šolstvo na Tržaškem je še vedno začasna tvorba, i glede organskega ustroja i glede osebja, čeprav je že pet let preteklo od podpisa mirovne pogodbe in od osnovnega Ukaza št. 18 ZVU glede slovenskega šolstva.

Ker vidimo prav v omenjenem Ukazu št. 18 z dne 8. nov. 1947 glavno oviro za razvoj slovenskega šolstva proti stalnosti organične zadržbe in stalnosti učnega osebja, hočemo na kratko utemeljiti naše stališče v tem vprašanju.

Slovenske šole so na tržaškem ozemlju obstoale že za časa Avstrogrške monarhije, ki je vse šolstvo na Tržaškem upravljala po osrednjem šolskem uradu pri cesarskem kraljevskem namestništvu v Trstu s tremi samostojnimi in enakopravnimi oddelki: 1) za slovensko šolstvo, 2) za nemško šolstvo in 3) za italijansko šolstvo.

Ko je po koncu prve svetovne vojne zasedla naše kraje Italija, je slovensko občinstvo, da bo spôstovalo vse naše narodnosti in politične pravice; vendar je že 1. okt. 1923 z Zakonom št. 2185 zagospodila nad slovenskim življenjem načinječe zatralno dejanje, ko je slovenskemu šolstvu spremenila slovenski učni jezik v italijanskega.

Ci. 17 Zakona št. 2185 z dne 1. okt. 1923 določa namreč:

»Pričenši s šolskim letom 1923-24 se bo vršil pouk na vseh drugorodnih javnih osnovnih šolah v italijanskem jeziku. V šolskem letu 1923-24 se bo poučevalo v vseh prvih razredih v italijanskem jeziku. V šolskem letu 1924-25 se bo poučevalo v vseh drugih razredih v italijanskem jeziku. V naslednjih šolskih letih se bo postopalo enako tudi v ostalih razredih, dokler se ne bo poučevalo v vseh razredih v italijanskem jeziku.«

Iz besedila tega člena je jasno razvidno, da slovenske šole niso bile ukinjene, temveč da je bil slovenski učni jezik po stopnjah spremenjen v italijanskega.

To pribuja sam člen 21 istega zakona, ko pravi:

»Nobena obstoječa javna šola ne sme biti ukinjena z uveljavljanjem tega zakona.«

Zato ni ZVU vzpostavljala slovenskih šol na Tržaškem, ampak samo dejansko spremjenila italijanski učni jezik, ki je bil na slovenskih šolah uveden z Zakonom št. 2185 z dne 1. okt. 1923, v slovenskega, čeprav je ZVU z že omenjenim Ukazom št. 18 z dne 8. nov. 1947 dala tem slovenskim šolam pravni videz novih šolskih tvorb.

Mislimo, da smo s tem dokazali pravno kontinuitete slovenskega šolstva na tem ozemlju od vsega začetka, to je od njegove ustanovitve pod Avstrogrško do izdanja Ukaza ZVU št. 18 z dne 8. nov. 1947.

Ta pravna kontinuiteta je podana tudi glede samega prevzemanja avstrijskih namestencev po novi italijanski upravi.

Opazorjam na čl. 1 Zakona št. 440 z dne 18. februarja 1923, kjer se zakonodajalec izrecno sklicuje na zasegne ukrepe italijanskega Vrhovnega poveljstva italijanskih zasedbenih sil, ki je začasno upravljalo na novo zasedene pokrajine, ki jih avtomatično potrujuje, v skladu z veljavno italijansko upravno praksijo, da sami omogoči z možnostjo preklica v tisku treh mesecov od vstopa v veljavno novega zakona (ista omogočitev pri avtomatičnem pridobivanju državljanstva itd.).

Fašistična vlada pa je kmalu začela premeščati slovensko učno osebje v notranjost Italije ali pa ga iz političnih in rasnih diskriminacijskih razlogov odselavati. Del odsljenečnega učnega osebja se je moral začasno posvetiti drugim zasebnim službam ali pa se je zatekel v matično državo, kjer je dobil zaposlitev v svoji stoki s priznanjem že v Italiji pridobljene stalnosti in prav tako s priznanjem vseh službenih let, včasih leta 1945 protizakoniti odselitvi do nastora nove službe. Italijanska šolska uprava je na mesec premeščenih in odsljovenih slovenskih učiteljev

nameščala italijansko priseljeno osebje.

V osvobojenih pokrajinih našega ozemlja se je začel zoper deloma uvajati slovenski učni jezik namesto italijanskega že v šolskem letu 1943-44 oziroma uvedel v celoti, takoj po koncu vojne. Temu dejstvu je skušala ZVU dati zakonito lice, z Upravnim navodilom št. 8 z dne 8. okt. 1945, s katerim je določila, da se slovenske šole ustanovijo v vseh krajih, kjer je bila osnovna šola že začela Avstrogrške, in je v to svrhu navedla datum 1. junija 1914.

Zgoraj smo že poudarili, da je ZVU s tem svojim Upravnim navodilom št. 8 napačno tolmačila dejanski stan slovenskega šolstva, ker ni šlo za vzpostavitev slovenskih šol, ampak zgolj za vzpostavitev slovenskega učnega jezika, ki ga je Italija z Zakonom št. 2185 z dne 1. okt. 1923 spremenila po stopnjah v italijanskega.

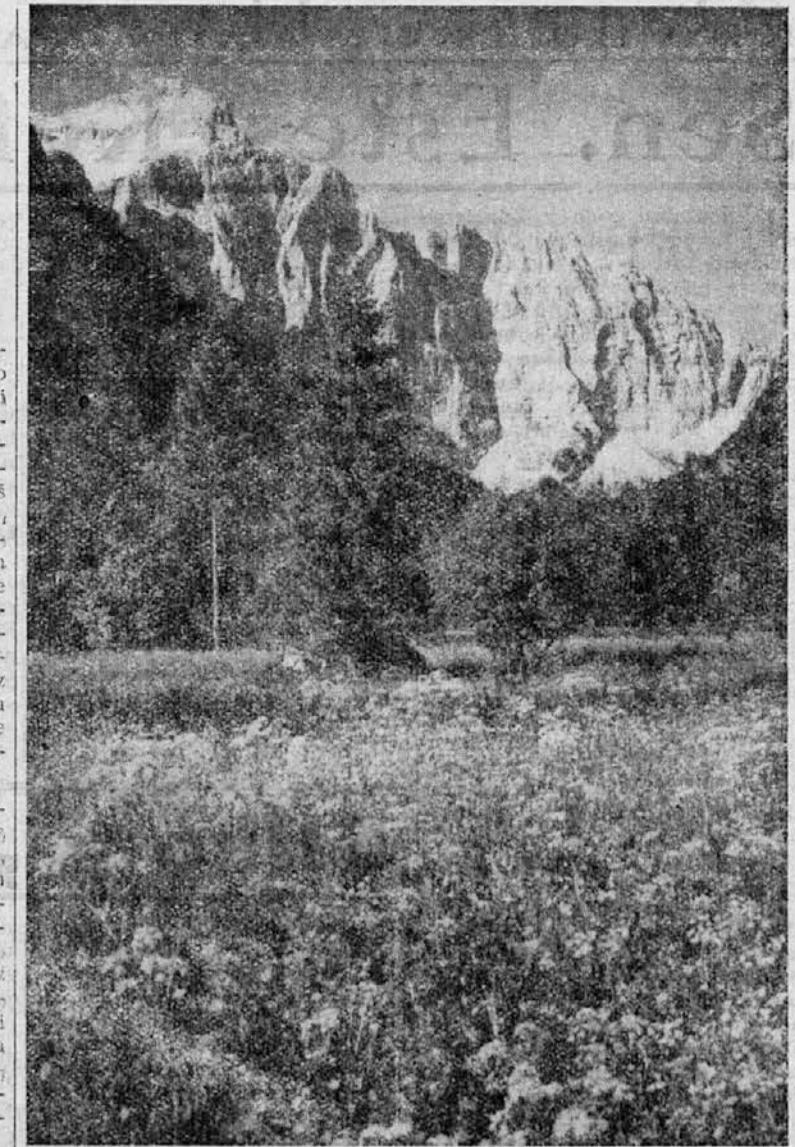
Ukaz ZVU št. 18 z dne 8. nov. 1947 ponavlja vsebino Upravnega navodila št. 8 z dne 8. okt. 1945 in s tem ponavlja tudi zgrešeno tolmačenje dejanskega položaja našega šolstva.

Na začasnost slovenskega šolstva vprav na podlagi Ukaza št. 18 z

dne 8. nov. 1947 se danes sklicujejo tukajšnja šolska oblastva, ko nočajo urediti vprašanja stalnosti njegovega organskega ustroja in osebje, medtem ko odpirajo Italijanske šole celo na izključno slovenskem narodnostenem ozemlju, če da gre samo za vzpostavljanje šol, ki so pred vojno že obstoale. Italijanska šolska oblastva se pri tem postavlja, namreč na stališče pravne kontinuitete, ki pa ima svoje temelje v nasilni fašistični politiki in rasni diskriminacijski zakonodaji, medtem ko sega, dokaz pravne kontinuitete slovenskega šolstva dejansko v avstrogrške čase, to je v čas njegovega nastanka.

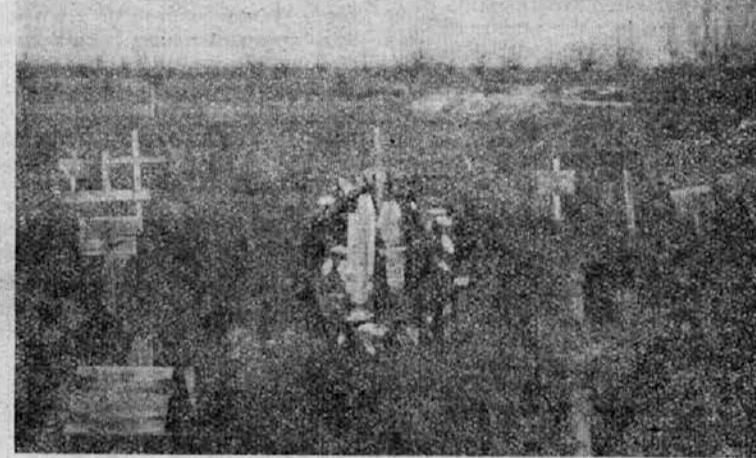
Pri dokazovanju pravne kontinuitete slovenskega šolstva bi se mogli sklicevati tudi na dejstvo, da je Italijanska vlada po koncu prve svetovne vojne priznala strokovne izpitne avstrijskega učiteljstva in jih izenačila z Italijanskimi natečaji za stalnost. Tudi v Haaski konvenciji naletimo na ostre določbe priznanja stalnosti pri prevzemaju državnega osebja po nasledstvenih državah; gre namreč za utemeljeno mednarodnopravno zaščito oziroma priznanje pridobljenih državljanških pravic.

(Konec na 6. strani)

SEVERNA STENA TRIGLAVA

DOSTOJANSTVENO PRIJATELJSTVO IN PRAVIČNI MIR...

GONARS

V odgovor na Titovo vprašanje, naj Italija pove, če želi biti na strani Jugoslavije ali proti njej, je De Gasperi izjavil, da Italija želi z Jugoslavijo »dostojanstveno prijateljstvo in pravični mir.«

Tako je De Gasperi samo ponovil staro slehtovito vsebino italijanskih državljanov, ki »dostojanstveno prijateljstvo in pravični mir« izstavijo z italijanskim pohlepom po tuji zemlji in po vladanju nad tujimi narodi.

V tem je njihova zmota in hkrati njihov edini argument, s katerega stepijo svetovno javnost, ali bolje rečeno zahodno diplomacijo.

Nemška in vsa ostala diplomacijo, srednje v vzhodne Evrope, pa tudi vsa nemška in slovenska javnost je to italijansko značajnost že davno spoznala, da bi ji utegnila nasesti.

Samo naivni zahodni svet, ki še nekaj da na sentimentalnost, katero se v politiki Italijani poslužujejo ob pomanjkanju stvarnih argumentov, tu pa tam nasede Italijanski zvijenosti. Zal zgojil na škodo Slovanov, zlasti Slovencev in Hrvatov!

Tako so Angleži nasedli na škodo Hrvatov, ko so podpisali znani londonski pakt, ker so Italijani kričevali proti balkanskim narodom perjena proti balkanskim mnarodom in nosi v svojem VII. členu slednje:

»Tudi če bi Italija ne stopila v vojno (proti Srbi, op. ur.), bi vsaka zasedba, trajna ali začasna, srbskega ozemlja in vsake druga pridobitev, ki bi ga vsaka od dveh sil pridobil v nameček za to, kar ima pri sedanjem statusu quo, in ki naj zadost koristim in utemeljim zahtevam obeh strank.«

V svoji knjigi: »La neutralità italiana - 1914« (A. Mondadori 1928), je bivši ministrski predsednik Antonio Salandra ta VII. člen tristranske pogodbe tolmačil tako:

»Tudi če bi Italija ne stopila v vojno (proti Srbi, op. ur.), bi vsaka zasedba, trajna ali začasna, srbskega ozemlja in vsake druga pridobitev, ki bi ga vsaka od dveh sil pridobil v nameček za to, kar ima pri sedanjem statusu quo, in ki naj zadost koristim in utemeljim zahtevam obeh strank.«

Taka pogodba in tako tolmačenje

skem morju ne morel ohraniti, bodisi zaradi nastopa kakre tretje sil, bodisi drugače in bi ga bilo od svoje strani Avstro-Ogrska in Italija priljubljene spremeniti z začasno ali s trajno zasedbo, se ta zasedba bo izvršila samo po medsebojnem dvostranskem predhodnem dogovoru, ki bo temeljil na principu recipročne kompenzacije za vsak pridobitev, teritorialni ali drugačni, ki bi ga vsaka od dveh sil pridobil v nameček za to, kar ima pri sedanjem statusu quo, in ki naj zadost koristim in utemeljim zahtevam obeh strank.«

Sele odločen nastop Rusije, ki je dala neke vrste ultimatum Italiji, da jo bo treba smatrati na strani Avstrije, če ne stopi v vojno proti Avstriji do 25. maja 1915, je vplival, da je Italija, zadnji hip, 24. maja 1915, napovedala Avstriji vojno.

Giolitti pa je skoz in zkorovztrajal pri pogajanjih z Avstrijo za

Italija se je namreč do meseca maj 1915 obotavljala stopiti v vojno, ker ni vedela, na katero stran pada zmaga. Njej ni šlo za »dostojanstveno prijateljstvo in pravični mir, ampak samo za to: kdo ji ponudi več. In če mogoče nekaj pridobiti, ne da bi bilo treba stopiti v vojno!«

Avstrijski poslanik v Italiji Meyr je že leta 1911 vedel, da se bo Italija v odločilni uri izmikala. Tedaj je namreč izjavil Conradu von Hötzendorfu: »V Italiji prevladuje v vladni vojski, mornarici, poslanski zbornici, tisku in velikem delu prebivalstva najbolj Italijansko od vseh čustev, strahu — «Vonder Italienschen aller Gefuehle, die Paura, beherrscht.« (Antonio Salandra - »La neutralità italiana - 1914, Mondadori 1928, stran 46.)

Sele odločen nastop Rusije, ki je dala neke vrste ultimatum Italiji, da jo bo treba smatrati na strani Avstrije, če ne stopi v vojno proti Avstriji do 25. maja 1915, je vplival, da je Italija, zadnji hip, 24. maja 1915, napovedala Avstriji vojno.

Giolitti pa je skoz in zkorovztrajal pri pogajanjih z Avstrijo za

Slovenci in Hrvati v Julijski krajini, je tudi že vsemu svetu znano. Oproča nas je vseh šol in kulturnih ustanov, uničila vse gospodarske ustanove in upravnike našega kmeta. Preganjalna naš narod z opomini, ki so omejevali prostokretanje, konfiskirala tisoč ljudi, obsojala na dolgoletne zaporne kazni in tudi na smrt samo zato, ker smo mi Slovenci in Hrvati hoteli živeti po pravici, ki nam je Bog dal. Človeški zakoni pa izkonalili. Zaradi tega nasilja se je morale izseliti iz Julijske krajine nad stoiselje Slovencev in Hrvatov!

V dolgi obdobji dvajsetih let terorističnega zatiranja Slovencev in Hrvatov v Julijski krajini ni De Gasperi, niti kateri drugi Italijani zlili ene same besedice v našo obrambo! In danes gradi Italija svojo politiko na tistem krivljenem položaju v Julijski krajini, zlasti na Svobodnem tržaškem ozemlju, ki ga je zgradil zločinski fašizem.

To krivljenje stanje bi rad De Gasperi obdržal in sankcioniral z lisajočo zvijačnostjo in z voljnim pohlepom ter z načinimi izjavami, ki naj slepijo Zahod, da si želi dostojanstveno prijateljstvo in pravični mir.

Ta krivljenje stanje bi rad De Gasperi obdržal in sankcioniral z lisajočo zvijačnostjo in z voljnim pohlepom ter z načinimi izjavami, ki naj slepijo Zahod, da si želi dostojanstveno prijateljstvo in pravični mir.

Ali pa Italija priznava Slovencem, ki niso njeni državljanji, kaže pravice, kot so jih uživali Italijani v Avstriji, ki niso bili državljanji? Ne, prav noben! In prav De Gasperijeva vlada je leta 1949-50 izgnala iz slovenskih šol na Goriskem nad sto slovenskih učencev in dijakov, sinov slovenskih optantov, katerih opcija je bila že ugodno rešena. Ta ista De Gasperijeva vlada je pustila letos zapreti slovenski šolski razred v Krmnu, ki so ga posečali samo slovenski otroci, italijanski državljanji, in ne dovoli, da bi beneški Slovenci, kateri petdeset tisoč so štěvilni, imeli slovenski pouk v šoli in jih se na prej raznoredjuje v znanimenju sovraštva proti Slovencem. De Gasperijev prefekt dr. Palamara pa se ni niti malo sramoval izjaviti, da ne bo nikoli dovolil, da bi se število Slovencev v Gorici povečalo! Tako je dosledno tudi ravnal v nasprotju s krščanskim naukom in politiko »dostojanstvenega prijateljstva in pravičnega mira, ki nam jo danes De Gasperi pridiga.«

Kaj pa grobovi Slovencev na Rabu, v Gonarsu, v Monigu, v Rinciciju, Chiesanuovi itd., itd., gospod De Gasperi? In postreljeni talci, poščane slovenske vasi, uničeni slovenski domovi od zločinske italijanske roke, obup in trpljenje naših otrok, preganjanje in sestradanie do smrti v Italijanskih taborniščih? Pred očmi imamo sliko z Rabo, ko Vaši rojaki in karabinjerji, gospod De Gasperi, vlečjo našo ubogo deco in ženske v taborišče smrti.

KDO BO TRUMANOV NASLEDNIK?

Sen. Estes Kefauver

V novembru bodo v Združenih državah predsedniške volitve. Estes Kefauver, senator države Tennessee, je prijavil svojo kandidaturo in se — kot vidimo — v raznih predhodnih volitvah v posameznih državah živahnno poteguje, da ga postavi demokratska stranka za svojega predsedniškega kandidata.

Pri objavi svoje kandidature je senator Kefauver izjavil, da »ima američki narod pravico do izbire med čim večjim številom svojih voditeljev; v obeh strankah je prostor za nove ljudi in potreba po novih idejah«.

Glavna stvar je mir na svetov, poudarja senator Kefauver. »Misimo z našo odločno zunanj politiko dosegli velik napredok v interesu svetovnega miru. Posebno važnost poslagam na pozitivno stran naše zunanj politike, pri čemer je poudariti, da politika moči pomeni prav tako gospodarsko, politično in moralno moč kot vojaško moč; treba je do skrajnosti pospetiti demokratsko protifenzivo proti komunizmu.«

Senator Kefauver je član ameriškega kongresa od leta 1938. Deset let je bil v predstavniki zbornici, v kateri je aktivno sodeloval pri ustavljanju raznih važnih zakonov, tudi je eden od piscev knjige »20th Century Congress«, ki priporoča razne spremembe v zakonodajnem postopku v skladu s sodobnimi potrebami.

Leta 1948 je Kefauver sklenil kandidatirati za senatorja. Pri demokratiskih preliminarnih volitvah je moral nastopiti proti uradno postavljenemu kandidatu kot nedovolen kandidat in kot tak je dosegel svoje imenovanje za kandidata in pri kasnejših volitvah tudi zmago.

V volilnem boju so njegovi nasprotniki skušali na vse načine, da mu vzamejo ugled in ga osmešijo. Nekdo je napravil usodno napako, da ga je imenoval »udomačenega medvedka«. Kefauver je spremeno obrnil to v svojo korist. Na prihodnjem zborovanju je, hladnjkrven in samovezeten kot vedno, snel medvedjo kučemo, s katero je bil pokrit, in zaklical: »Ta medved ima dolg rep obročkov, to je pristašev za seboj, nima pa nobenega obroča v svojem nosu, da bi njega kdo vodil za nos.« Zborovalci so mu navdušeno pliskali in medvedja kučma je postala Kefauverjevo stalno pokrivalo. Po volitvah sta postala medvedja kučma in njen

lastnik simbol boja proti politični korupciji in proti političnemu strojju.

Kmalu po izvolitvi za senatorja je Kefauver zaslovil po vsej državi zaradi svoje hrabrosti in nedostopnosti kot predsednik senatnega odbora za preiskovanje zločinov.

Senator Kefauver je odločno za-

govarjal Marshallov načrt in pro-

gram četrte točke ter je vnet pri-

stati Atlantske zvezde. »Stvarna in

popolna povezanost med atlantskimi

demokracijami je nujo potreben,

poudarja Kefauver: »danes skuša Kremlj s komunizmom ob-

dati ves svet ter išče popustljive

točke. Z ustanovitvijo Atlantske

zvezde pa ne bo več popustljivih

točk, zvezca sil svobodnega sveta bo

lahko opravila s silami komunizma

Kremlja.«

»Edina pot za zmago v tretji sve-

tnovi vojni je ta, da jo preprečimo, dostavlja senator Kefauver.

Estes Kefauver, ki je francosko-hugenotskega porekla, je bil rojen na jugu Združenih držav, študiral je na univerzi države Tennessee in diplomiral leta 1927 v pravu na univerzi Yale. Na visoki šoli je bil urednik tehnika, predsednik svojega razreda in odličen športnik. Za

njegovo neizvršno vztrajnost in energijo je značilno, da so ga drugi študentje imenovali »želesna grča«.

Kefauver je visoke rasti, meri 1,96 m, tehta 100 kg in je s svojimi 48 leti še vedno mladeničko čl. Najljubše razvedrilo sta mu plavajoči v inigranje golfa. Leta 1935 se je poročil z lepo Nancy Patterson v njenem rojstnem mestu Glasgow na Škotskem in ima tri hčerke in enega sina.

Način pot za zmago v tretji sve-

Nov sistem plač v Jugoslaviji

Po novih predpisih o plačah uslužencev državnih ustanov ne bo več plačilni sistem v gospodarstvu in v državni upravi enak. Država ne bo več določala višino plač delavcev in uslužencev, zaposlenih v gospodarskih podjetjih. Plače teh delavcev bodo odvisne od uspeha podjetja in od osebne udeležbe pri tem uspehu. Država bo kvečjemu določila minimalne, garantirane plače, za ostalo bodo pa podjetja sama določala višino plač.

Za državne uslužence je pa vladodobrica obvezne posebne plačilne razrede, v katere bodo razdeljeni ti usluženci na podlagi šolske izobrazbe in strokovne usposobljenosti, ki je osnovno merilo za razvritev v odgovarjajoči plačilni razred. Teh razredov je točno 20; z prvih razredov je določena plača 22.500 din, za dvanašteti pa 5.000 din. Vrste štiri razrede spadajo univerzitetni profesorji, vrhovni sodniki in državni svetniki.

Še nikdar v svoji zgodovini ni sport pokazal tolikšnega razmaha kot v tem stoletju in se vedno isče novih smernic in pota, kako bi se izjavil. Namen telovadbe pa je danes isti kot v klasični dobi starih Grkov in Rimjanov, namreč vzgajati v vzgojni zdrav duh v zdravem telesu. Najboljše sredstvo, s katerim si krepiamo telo in obenem si bistrimo duha, je telovadba.

Kaj je pravzaprav telovadba? Telovadba je večkrat ponavljajanje dočasnih gibov gibalnega mišičja, čigar delo je podvrženo naši volji. Na ta način postanemo gospodarji vsega gibalnega ustroja. Se več! S telovadbo vplivamo kolikor toliko tudi na delovanje avtomatičnih organov, či jih delo je samostojno, neodvisno od našega hotenja. Ti organi so predvsem sreči in pljuča. Istočasno vplivamo tudi na prebavo in presnavljanje.

Vsakdo more telovaditi, če nima posebnih telesnih hib. Predvsem se zahteva od telovadca zdravo srce. Kdor nima zdravega srca, sme telovaditi le pod strogin zdravniškim nadzorstvom.

Telovadba mora biti vsestranska. Vse mišice mora priti pri telovadbi do izraza. Enostranska telovadba npr. priporočljiva, ker spravimo pri telovadbi v delo samo en del mišičja. Telovaditi moramo brez prehranja, ker je pretiranje telovadba zdravju škodljiva.

Ce opazujemo našo nadbeudno mladino, bomo našli pri njej dva delo nasprotjujoča si tipa, ki se med seboj razlikujeta po telesni zgrajnosti (konstituciji) in značaju. Ojazili bomo mladeniča (mladenčka), ki stoji na visokih nogah, ki ima dolge roke z dolgimi mišicami, z ozkim košem, z ozkimi rameni, obrnjenimi nekoliko naprej, bledega obraza in živčno obutljivega. Takih imenujemo asteničen tip ali leptosom. Temu nasproti je tip na kratkih nogah, širokega, kratkega in globokega prsnega koša, dobro razvitih kratkih mišic, rdečega obrazu, z veliko glavo; značaja je mirnega. Ta tip pa imenujemo atletični ali piknični tip. Vsakemu tipu sleže določena vrsta telovadbe ali

Cudne stvari se dogajajo v Trstu. Pripravlja se manifestacija. Veliki Bartoli in Palutin stiskata glave skupaj, kako bi organizirala čim bolj kolosalno stvar. Vse je bilo preračunano, vse predvideno. Vse je šlo kot po »šnorci. Organizacija je bila perfektna v vsakem pogledu: kavarno Dante so razbili — pred kavarno je ulica Carducci popolnoma asfaltirana. Ne dobriljivo so si, da bi jih napadali s

(Konec na 7. strani)

Slike z „manifestacije“

Se enkrat se je pokazalo kot pred takimi leti, ko so ajunaste fašistične dečete osvobodile Abesinijo, da je treba najprej spraviti na celo tržaško mularijo s tem, da enostavno ukazejo zapreti šole, če hoče kdo organizirati v Trstu poučne manifestacije.

Tudi takrat smo izkorisčali vso vitorio tako, da smo »spomnili« načine, da tudi takrat se je dogajalo kot danes: tepečki so demonstrirali, da pametajo pa so se sprehabili v družbi sošoljk po Barkov-Luh ali Bošketu... Samo da takrat, pod liktorsko Italijo, je kot strela iz jasneg udaril med naš studenec odloč solškega nadzornika, ki je prepovedal vsako motenje šolskega potnika s prvega patriotskega manifestacije, in zapretil v izključitveno iz šole za vse tiste, ki bi še v naprej hoteli prijeti manifestacije. Ves »patriotizem« je na mah spuštel... in morali smo zoper redno v šolo. Res škoda, da takrat nismo imeli Rubinija in Andrija verjetno bi z vsemi vitoriamig se danes lahko demonstrirali po tržaških ulicah...

Najbolj pa je fašistično državo razkádovalo, da je policija šla nad njo z brizgalco in z umazano vodo. Potomci herojev liktorske »madra patrijevega tega niso mogli prenesti: želeti so si, da bi jih napadali s

22. marca pred kavarno Dante v ulici Carducci: Velika množica superitalijanskih študentov-privatcev. Napadajo s kamenjem kavarno, v kateri je sedež YMCA organizacije. Kamenje frči, stekla pada: pred vratimi stojita dva angleški MP, kot da bi okoli njih padači cvetice....

Mass — ko vidi Angleža tako

mirna — se opogumi in se začne bliziati vratom, da bi vdrila v lokajle. Angleža sta še vedno sama. Nikjer drugih policistov ali zavezniških vojakov. Ko se drhal približa na nekaj metrov razdalje (bilo jih je nekaj stotin), prime mladi angleški MP za revolver, ga vzame iz tega in čisto mirno, skoro z avtomatično gesto, spravi metek v cev. Nato, prav tako mirno, spravi zoper revolver na svoje mesto v tok, razkrači noge in pogledati držalo, a te že ni bilo več nikjer... Samo podpiše si še videl na koncu ulice Carducci... in slišal si petje: ...: »Avanti arditi...«

Najbolj pa je fašistično državo razkádovalo, da je policija šla nad njo z brizgalco in z umazano vodo. Potomci herojev liktorske »madra patrijevega tega niso mogli prenesti: želeti so si, da bi jih napadali s

22. marca pred kavarno Dante v ulici Carducci: Velika množica superitalijanskih študentov-privatcev. Napadajo s kamenjem kavarno, v kateri je sedež YMCA organizacije. Kamenje frči, stekla pada: pred vratimi stojita dva angleški MP, kot da bi okoli njih padači cvetice....

Mass — ko vidi Angleža tako

mirna — se opogumi in se začne bliziati vratom, da bi vdrila v lokajle. Angleža sta še vedno sama. Nikjer drugih policistov ali zavezniških vojakov. Ko se drhal približa na nekaj metrov razdalje (bilo jih je nekaj stotin), prime mladi angleški MP za revolver, ga vzame iz tega in čisto mirno, skoro z avtomatično gesto, spravi metek v cev. Nato, prav tako mirno, spravi zoper revolver na svoje mesto v tok, razkrači noge in pogledati držalo, a te že ni bilo več nikjer... Samo podpiše si še videl na koncu ulice Carducci... in slišal si petje: ...: »Avanti arditi...«

Najbolj pa je fašistično državo razkádovalo, da je policija šla nad njo z brizgalco in z umazano vodo. Potomci herojev liktorske »madra patrijevega tega niso mogli prenesti: želeti so si, da bi jih napadali s

22. marca pred kavarno Dante v ulici Carducci: Velika množica superitalijanskih študentov-privatcev. Napadajo s kamenjem kavarno, v kateri je sedež YMCA organizacije. Kamenje frči, stekla pada: pred vratimi stojita dva angleški MP, kot da bi okoli njih padači cvetice....

Mass — ko vidi Angleža tako

mirna — se opogumi in se začne bliziati vratom, da bi vdrila v lokajle. Angleža sta še vedno sama. Nikjer drugih policistov ali zavezniških vojakov. Ko se drhal približa na nekaj metrov razdalje (bilo jih je nekaj stotin), prime mladi angleški MP za revolver, ga vzame iz tega in čisto mirno, skoro z avtomatično gesto, spravi metek v cev. Nato, prav tako mirno, spravi zoper revolver na svoje mesto v tok, razkrači noge in pogledati držalo, a te že ni bilo več nikjer... Samo podpiše si še videl na koncu ulice Carducci... in slišal si petje: ...: »Avanti arditi...«

Najbolj pa je fašistično državo razkádovalo, da je policija šla nad njo z brizgalco in z umazano vodo. Potomci herojev liktorske »madra patrijevega tega niso mogli prenesti: želeti so si, da bi jih napadali s

22. marca pred kavarno Dante v ulici Carducci: Velika množica superitalijanskih študentov-privatcev. Napadajo s kamenjem kavarno, v kateri je sedež YMCA organizacije. Kamenje frči, stekla pada: pred vratimi stojita dva angleški MP, kot da bi okoli njih padači cvetice....

Mass — ko vidi Angleža tako

mirna — se opogumi in se začne bliziati vratom, da bi vdrila v lokajle. Angleža sta še vedno sama. Nikjer drugih policistov ali zavezniških vojakov. Ko se drhal približa na nekaj metrov razdalje (bilo jih je nekaj stotin), prime mladi angleški MP za revolver, ga vzame iz tega in čisto mirno, skoro z avtomatično gesto, spravi metek v cev. Nato, prav tako mirno, spravi zoper revolver na svoje mesto v tok, razkrači noge in pogledati držalo, a te že ni bilo več nikjer... Samo podpiše si še videl na koncu ulice Carducci... in slišal si petje: ...: »Avanti arditi...«

Najbolj pa je fašistično državo razkádovalo, da je policija šla nad njo z brizgalco in z umazano vodo. Potomci herojev liktorske »madra patrijevega tega niso mogli prenesti: želeti so si, da bi jih napadali s

22. marca pred kavarno Dante v ulici Carducci: Velika množica superitalijanskih študentov-privatcev. Napadajo s kamenjem kavarno, v kateri je sedež YMCA organizacije. Kamenje frči, stekla pada: pred vratimi stojita dva angleški MP, kot da bi okoli njih padači cvetice....

Mass — ko vidi Angleža tako

mirna — se opogumi in se začne bliziati vratom, da bi vdrila v lokajle. Angleža sta še vedno sama. Nikjer drugih policistov ali zavezniških vojakov. Ko se drhal približa na nekaj metrov razdalje (bilo jih je nekaj stotin), prime mladi angleški MP za revolver, ga vzame iz tega in čisto mirno, skoro z avtomatično gesto, spravi metek v cev. Nato, prav tako mirno, spravi zoper revolver na svoje mesto v tok, razkrači noge in pogledati držalo, a te že ni bilo več nikjer... Samo podpiše si še videl na koncu ulice Carducci... in slišal si petje: ...: »Avanti arditi...«

Najbolj pa je fašistično državo razkádovalo, da je policija šla nad njo z brizgalco in z umazano vodo. Potomci herojev liktorske »madra patrijevega tega niso mogli prenesti: želeti so si, da bi jih napadali s

22. marca pred kavarno Dante v ulici Carducci: Velika množica superitalijanskih študentov-privatcev. Napadajo s kamenjem kavarno, v kateri je sedež YMCA organizacije. Kamenje frči, stekla pada: pred vratimi stojita dva angleški MP, kot da bi okoli njih padači cvetice....

Mass — ko vidi Angleža tako

VESTI z VIDEMSKEGA

Velikonočne napade u Benečiji

Je četartek, sveti četartek, zvonovi u veličih turmah žalostno zvonijo an ljudem pravijo, de Jezus je umar. Končajo zvonovi an use rata tihu, še ticijaci ne pujojejo vic.

Pride poldne an niso vic zvonovi, ki kljčejo z nive kumeta al z delačnico deluca, anpak so majhni otročici, kateri z njih tamburjam dirljo žalostno an na kosi uabijo starše. Zvečer svetega četarteka zvonovi le molčjo an angelske Marije se na sliše zvoniti. Use je tih po dolinah naše lepe Benečije, use je žalostno an milo, use kaže našo veliko pobožnost.

Pride svet petek an zjutra se ne sliša petelinu kikirikat, tud oni spoštujejo z njih žalustijo velicega maritvega Jezusa, kater na krši je bil ložen. Podelajo našu kumeti hitro njih dela an poem velike precesje ljudi hodejo zmeran u cerkvo, kjer molit pred Jezusom. Po majhni stazah se videjo ženske u čarim oblečeni, katerne na naruoc imajo otročice al ih peljejo za roko častit velicega Sinu božjega. Po majhni stazah se videjo mladenci, moški an starci, kateri milo grejo na velikonočno spovet an molit pred Jezusom, de im bo pomagu obnest posvetno tarpelenje. Se edankrat pride večer an zvonovi na turme ne zvonijo, so le otročici, kateri dirljo. Tudi oni so žalostini, tud u njih očeh videmo, de nješo tako veseli kakor te druge dni. Po večerji u usjeh hišah se moli razobar, ki naše družine so spusti an potem use rata spet molčavo. Zvezde u luhtu žalostno svetijo kakor dib se one jokale. Dol delec u Nediški dolini se ne sliša kakor te druge noči reke Nediže teče. U teli veliki žalost konča veliki petek, sveti petek.

Pride sabota, deseta ura sabote svete an zvonovi začnejo veselo spet zvoniti, ticijaci pujojejo nazaj, otročici udejajo po vseh, veliku veselje je spet prišlo na svet. Kaže se zgodilo? KRISTUS JE OD SMARTI USO! Hitro točijo uado naše ženske an usjen hišnim se storejo tu nji gobec oprati, ta uada je krizmina! Usak človek se more čistiti z njo! Potem naše gospodine denejo na glavo veliku pletenico an po majhni stazah grejo u cerkvo, kjer duhounik ih čaka. U pletenici nesejo kruh, jajca an druge stvari žgajnjata.

Tako konča veliki teden, teden

tarpljenja našega Gospoda Jezusa Kristusa! Pride potem nedelja: JE VELIKA NOJC! Use je veselu u naših vaseh an use je mjerno. Usi ustanejo preca zjutra u naših hišah, an se zberjo ekrog velike mize, kjer gospodinja usakemo je napravila eno ice an edan koščic kruha. Use to je požegnano blo za duhounika an zato prej ku začnejo jest, usi molejo. Potem pride deseta ura an usi prebivalci naših lepih vasev grejo u cerkvo an tam vesele pobožne pesme pojeto na čast Jezusa Kristusa, ki od smarti je ust.

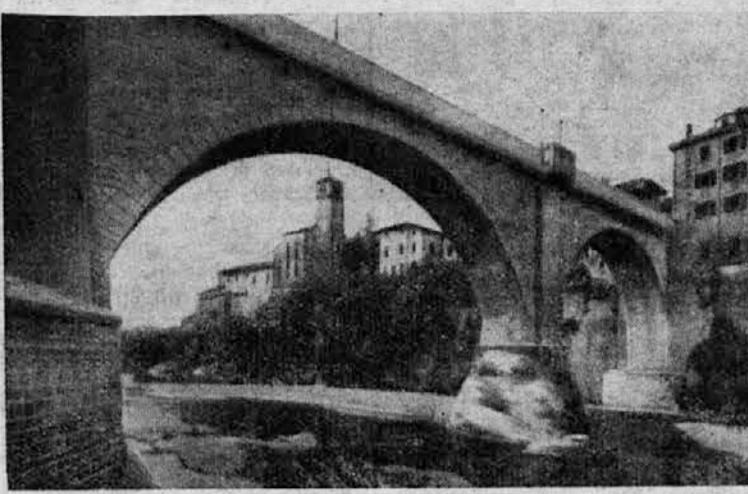
»Naš Jezus je od smarti ust...« se sliša pjet u naših cerkvah an ne »Nostra Signore è risuscitato! Slovensko pujojejo naši ljudje an ne italijansko. Oni pujojejo, kakor so pjet njih starci an tako ki boju pjet njih sinovi za venčnost.

Kadar konča masa, moški se zberajo na traunik pred majhanim našim cerkvicam an čakaju duhounika, ki bo prislu mednje an im povедe novice, ki učaželi an po svešte se so zgodile u zadnjem času.

Okrug cerkve so pa zbrane maj-

hane skupine otrok. Kaj pa oni delajo? Razjo jačca z novacem! Ta kuo pride poldne an usi grejo na njih dom, kjer naše barke gospodinje so napravile dobro an bogato koso. Edankrat na leto naši buogi ljudje so ga urjedni. Ki so muor-

li pretarjet za ga zaslužit? Kadar usi so u njih hišah, u turme mežnar začne zvoniti poldne. Glas zvonov se veselu arstre se pouzd: je edan glas čist, ki prave ljudem, usjem ljudem na telim svetu: LJUBITA SE!

CEDAD — HUDEC V MOST

NAŠA RESNIČNA PRAUCA

Uredništvo od našega časopisa ima trebo za velikonočno številko eno lepo pravco. Mogli bi mi tukaj pripovedovati tisto od Krivapet, od Arpida, anpak ne hočemo rabiti prestor, ki gospod urednički od Demokracije za tako lahne reči. Lahne in smneš, zakaj duo ne pozna telih prava dones u Benečiji? Zato smo se umisili povedat ljudem, ki živijo u Beneški Sloveniji, eno pravco resnično an upamo, de naši čitatelji se boju zato veseli. Če oni boju čital, kar bomu pisal, takoj pregledaju z njih očmi, kaže je u naših krajev gajalo, odkjer zgodovina je začela govorit ob naši Benečane. Takož začnemo an proslimo use tiste, ki lepo poznojajo zgodovino od Benečije, de naj ne zamirijo, če bomo kajšno rječ uon pustil. Prestora imamo malo an to nješo mi krivi, če tuo nam se bo zgodilo.

Gоворито се зацел об benešке Slovence leta 600 po Kristuse. Parvi,

ki je pisu ob nje, je bil zgodovinar Pavel Dijakon iz Cedada, kater u njega knigah je pisu ob borbu, ki naši starci so imel z vojvodom Vettari, gospod od cedajskega du-kata. To borbu so imel Benečani u vasi Briščah (blizu Poibenesc) an Cedajci so ih bli zmagal. Zagnali so ih bli nazaj u njih hribe an par-pustil im nješo priti u Furlanskemu dolinu.

Od leta 600 do 1. 718 so naši starci le gledal se serit dol prout na furlanske planine an zmeran so se vojskoval s Cedajcam. Samo leta 718 so bli zmagal sauražnike an mjer je bil u njim potpisu vojvoda Perno. Za telim vojvodam je prišlo Rathis, pod katerim velika bolezni se je bli zanela na Furlanski planini. Obilino furlanskih kumetov je bila izginlo an Rathis je parpusio benečanskim kumetom, da se boju presadil u južno Furlanijo. Sli so tisti čas naši starci dol u iste lepe planine an začel hitro de-lat. U kratkim so pokazal, kuo so bli oni pridni an pošteni. Anpak leta 804 Furlani so ih spet zagnali u njih hribe an se zasednil u lepe kumetije, ki oni so bli napravili. Če gremo dones u južno Furlanijo, bomo čital imena Sulaunicco, Lestizza, Schiavonesco itd. Te imena so od vasi, ki naši starci so bli zgradili u tistem času. Okrog leta 900 je spadl cedajski dukat an naša dažela je šla pod akvilejski patriarkat. Pod patriarkatom smo bli do leta 1419 an zlo slab je bil naš položaj. Se slabš k pod Cedajcam smo stal! Zmeran smo morali bit u naših hribih an iz njih nam nješo parpustil se ganit.

Kadar je padu patriarkat, je prinesla beneška republika an resnično muoremo povedat, de u usjem času, ki pod tolo republiko smo bli, smo dobro stal. Use dake, ki prej so od nas tjerjal, so bli dol varženi an kadar pri nas tuča je potukla, beneška republika nam je prisla na pomouco. Pošljala je našim staršem ušenico al druge jedila. Veliko avtonomijo smo imel u tistem času an kadar Cedajci so hoteli se mešat u naše reči, je hitro nam prisla na pomouco ulada od republike. An za use te dobroute, kaže je zahtevala republiku od nas! Samo de bomu branil od sauražniku meu, katera kakor dones je bila na naši zemljiji. Zmeran so naši ljudje pokazal se hvaležni uladi od republike beneške an tala u ušakim časom je hvalla naše ljudje.

Anpak use reči imajo edan konac, de an dobре. Tako se je zgodilo, de beneška republika je padla pod Napuljona an telega čete so se zasednile u naši kraje. Use so preobrnali u majhnan času napuljonski uradniki, kateri nješo mogli zastopiti navad an mišljeno naših ljudi. Nikdar ne boju Latinci razumili Slovence! Tako de u kratkim časom usa tista avtonomija, ki pod beneško republiko smo imel, je bila uničena od Francouzo an drugi upravn sistem so oni h nam prinesli. Zlo slab an zapleden sistem, katerega naši ljudje nješo so volili za Italijo. Anpak oni so volili za Italijo, zakaj misil so, de h nam bo prišla tista dobrota, katero smo imel pod beneško republiko. Nje prišlo ne dobrote ne tiste avtonomije, ki prej smo imel.

VELIKO NOC! Cedatec: Duo u Benečiji nje poznu Marije Kukovac! Tiste, katera je imjela u Cedade majhano targovino kakor an jajc! Kateri Benečani edankrat biu ob noje pri Mariji Kukovac an nje sestri Alojziju Cedade? Dones usi morejo vedet, de Marije Kukovac ju nje vic, umarla je u saboto preteklega tedna na naglim an pustila je samo na svete staro sestro. Dobrega, ki gospa Marija je nardila na svete, se ne more zaščit an zapisat an žalost, ki nas je objela, kadar smo ih vidli iti, anpak nje nješmo mogli pomati, zakaj tukaj dela ga ne najdejo. Troštam se, de zadnjikrat, ki grejo naši fanti kruh gledat u tujiske rudnike, zakaj usi vejo, de teli kruh je karavovo zaslužen. An duo je kriu tegu našega hudega položaja? Tista ulada, katera ima milijarde za poitalijanizirat Trst an za vojno an katera za naše deluce nic ne skrbi. Tako

Italijani so h nam prinesli neke sisteme naumne (tiste, ki so bli prinesli Francouzi so bli bolisi!) an zato so hitro italijanizirat naše ljudi. Od tistega leta 1866 do danes naša dažela tarpi pod tolo daržavo, katera ima samo usta, samo besede, samo lage an nič drugega! Cedajci so ih bli zmagal. Zagnali so ih bli nazaj u njih hribe an par-pustil im nješo priti u Furlanskemu dolinu.

Pod Austrijo smo stal zlo dobro, zato rednost an poštenost austrijskih uradnikov je bila zlo ljubena od naših ljudi. Anpak kadar so se začeli Italijani bitkat prout Austriji, tud hnam so pošiljal previ orozniku dunajski ministri. Tarkej so ih pošiljal, de tud naše ljudstvo se je nasitol an zato leta 1866, kadar je uon prišu plebišit, naši starši vederbal, samozakaj im je odgovor, de njema pri sebe kazice. Anpak prišlo bo čas, de usega tega bo konec an di usi tisti meridionalci, kateri dones krajujejo pri nas, ki po nas peštajo, boju šli dol u nju daželo spet živet u njih svetnjake. An prej ku bo prišu teli čas, bo bli pošiljal. Zmeran smo morali bit u naših hribih an iz njih nam nješo parpustil se ganit.

Nasi čitatelji naj vejo, de se u Afriki je Italija takuo terorizirala kakor pri nas. Nje dolgo od tega, ki italijanski orožniki so tako natepli našega deluca Pelicona, de je umaril; nje dolgo od tega, ki finančni stražniki so nekega fanta mogli razumiti. Sreča je bila, da Napoleon se je bila sporazumo z austrijskim cesarjem u kratkim an de mi smo padli pod Austrijo.

Pod Austrijo smo stal zlo dobro, zato rednost an poštenost austrijskih uradnikov je bila zlo ljubena od naših ljudi. Anpak kadar so se začeli Italijani bitkat prout Austriji, tud hnam so pošiljal previ orozniku dunajski ministri. Tarkej so ih pošiljal, de tud naše ljudstvo se je nasitol an zato leta 1866, kadar je uon prišu plebišit, naši starši vederbal, samozakaj im je odgovor, de njema pri sebe kazice. Anpak prišlo bo čas, de usega tega bo konec an di usi tisti meridionalci, kateri dones krajujejo pri nas, ki po nas peštajo, boju šli dol u nju daželo spet živet u njih svetnjake. An prej ku bo prišu teli čas, bo bli pošiljal. Zmeran smo morali bit u naših hribih an iz njih nam nješo parpustil se ganit.

Kadar je padu patriarkat, je prinesla beneška republika an resnično muoremo povedat, de u usjem času, ki pod tolo republiko smo bli, smo dobro stal. Use dake, ki prej so od nas tjerjal, so bli dol varženi an kadar pri nas tuča je potukla, beneška republika nam je prisla na pomouco. Pošljala je našim staršem ušenico al druge jedila. Veliko avtonomijo smo imel u tistem času an kadar Cedajci so hoteli se mešat u naše reči, je hitro nam prisla na pomouco ulada od republike beneške an tala u ušakim časom je hvalla naše ljudje.

VELIKO NOC! Cedatec: Duo u Benečiji nje poznu Marije Kukovac! Tiste, katera je imjela u Cedade majhano targovino kakor an jajc! Kateri Benečani edankrat biu ob noje pri Mariji Kukovac an nje sestri Alojziju Cedade? Dones usi morejo vedet, de Marije Kukovac ju nje vic, umarla je u saboto preteklega tedna na naglim an pustila je samo na svete staro sestro. Dobrega, ki gospa Marija je nardila na svete, se ne more zaščit an zapisat an žalost, ki nas je objela, kadar smo ih vidli iti, anpak nje nješmo mogli pomati, zakaj tukaj dela ga ne najdejo. Troštam se, de zadnjikrat, ki grejo naši fanti kruh gledat u tujiske rudnike, zakaj usi vejo, de teli kruh je karavovo zaslužen. An duo je kriu tegu našega hudega položaja? Tista ulada, katera ima milijarde za poitalijanizirat Trst an za vojno an katera za naše deluce nic ne skrbi. Tako

Čedad je glavno mesto ushodne Benečije

Duar je biu u telim majhanim mestje, je šlišo puno ljudi govorit slovensko na targe, na uradah, u targovinah, u cerkvah itd. Gotovo de se je čudo tega, zakaj italijanska propaganda ne se govorit od Cedada, zakaj gospodarji od te propagande misijo, de u Cedade živijo Furlani an de Slovenci pridejo u to mesto samo tu saboto, kadar parpeljejo njih blago na targ.

Nas na zanima, kar mislejo Italijani, anpak s telim člankam hočemo pokazat, kulk ih je an kje živijo Slovenci u Cedade. Resnično povedat, kulk ih je, ne moremo, zakaj nam ne parpustijo iti mješat med statistike na županstvo an zato moremo šacat, de Slovenco, ki živijo u cedajski občini, ih je okrog 40 odst. usih prebivalcu.

Kadar use to smo začiel, ostane, de samo vasica GRUPPIGNANO an GAGLIANO, ki so pod cedajsko občino, so popunoma furlanske. Use te druge majhane vasice od te občine so slovenske!

Zadaj gremo u mjesto an bomu vidil, kuo je tam naš slovenski poležaj. Med profesionistom ih je polovica Slovencu; gostilni ih je 40 odst. u rokah slovenskih gospodarju, targovin 30 odst. Edan četart mješta (use hiše, kateri spadajo na Targ sv. Ivana) je slovenska an tam se govorit slovensko zmeran.

Naši čitatelji muorejo pa vjet, de zmeran nje blo tako, ki onesmo pokazal, an ci Italijani mislejo, da Cedat je »frialianissime«, oni vjerijo, de polozaj je tajšan, ki je bil sto let od tega. Usi muorejo vjet, de naši ljudje so mogli priti u Cedat, u to mjesto, ki oni zmeran so štel glavno za ushodno Benečije, samo kadar je spadla usa avtoritet latinskega plemena. Hoteli so prit naši starši vickrat u usih stoletjih (od šestega po Kristuse naprej), anpak im nješo parpustil. Zmeran so ih zagnal u naše hribe, z mocjo, Furlani, kateri u rokah so imel Cedat. Dones ne misleмо pravt, kakuo so nam bli zmeran sauražniki Furlani, zakaj ta številka našega časnika je velikonočna an zato ne hočemo obednemo hudo, če naši čitatelji našo zmeran so štel glavno za ushodno Benečije, samo kadar je spadla usa avtoritet latinskega plemena. Hoteli so prit naši starši vickrat u usih stoletjih (od šestega po Kristuse naprej), anpak im nješo parpustil. Zmeran so ih zagnal u naše hribe, z mocjo, Furlani, kateri u rokah so imel Cedat. Dones ne misleмо pravt, kakuo so nam bli zmeran sauražniki Furlani, zakaj ta številka našega časnika je velikonočna an zato ne hočemo obednemo hudo, če naši čitatelji našo zmeran so štel glavno za ushodno Benečije, samo kadar je spadla usa avtoritet latinskega plemena. Hoteli so prit naši starši vickrat u usih stoletjih (od šestega po Kristuse naprej), anpak im nješo parpustil. Zmeran so ih zagnal u naše hribe, z mocjo, Furlani, kateri u rokah so imel Cedat. Dones ne misleмо pravt, kakuo so nam bli zmeran sauražniki Furlani, zakaj ta številka našega časnika je velikonočna an zato ne hočemo obednemo hudo, če naši čitatelji našo zmeran so štel glavno za ushodno Benečije, samo kadar je spadla usa avtoritet latinskega plemena. Hoteli so prit naši starši vickrat u usih stoletjih (od šestega po Kristuse naprej), anpak im nješo parpustil. Zmeran so ih zagnal u naše hribe, z mocjo, Furlani, kateri u rokah so imel Cedat. Dones ne mislemo pravt, kakuo so nam bli zmeran sauražniki Furlani, zakaj ta številka našega časnika je velikonočna an zato ne hočemo obednemo hudo, če naši čitatelji našo zmeran so štel glavno za ushodno Benečije, samo kadar je spadla usa avtoritet latinskega plemena. Hoteli so prit naši starši vickrat u usih stoletjih (od šestega po Kristuse naprej), anpak im nješo parpustil. Zmeran so ih zagnal u naše hribe, z mocjo, Furlani, kateri u rokah so imel Cedat. Dones ne mislemo pravt, kakuo so nam bli zmeran sauražniki Furlani, zakaj ta številka našega časnika je velikonočna an zato ne hočemo obednemo hudo, če naši čitatelji našo zmeran so štel glavno za ushodno Benečije, samo kadar je spadla usa avtoritet latinskega plemena. Hoteli so prit naši starši vickrat u usih stoletjih (od šestega po Kristuse naprej), anpak im nješo parpustil. Zmeran so ih zagnal u naše hribe, z mocjo, Furlani, kateri u rokah so imel Cedat. Dones ne mislemo pravt, kakuo so nam bli zmeran sauražniki Furlani, zakaj ta številka našega časnika je velikonočna an zato ne hočemo obednemo hudo, če naši čitatelji našo zmeran so štel glavno za ushodno Benečije, samo kadar je spadla usa avtoritet latinskega plemena. Hoteli so prit naši starši vickrat u usih stoletjih (od šestega po Kristuse naprej), anpak im nješo parpustil. Zmeran so ih zagnal u naše hribe, z mocjo, Furlani, kateri u rokah so imel Cedat. Dones ne mislemo pravt, kakuo so nam bli zmeran sauražniki Furlani, zakaj ta številka našega časnika je velikonočna an zato ne hočemo obednemo hudo, če

VESTI S TRZASKEGA

SDZ za STO in demokracijo!

STO je postal predmet svetovnega zanimanja

V četrtek dne 3. aprila zvečer je bil na sedežu SDZ politični sestanek, ki so se ga udeležili številni člani iz Trsta in okolice.

Politično poročilo o zadnjih dogodkih na Tržaškem in o volitvah je podal predsednik dr. J. Agneletti. Članstvo je nato po daljši in tehnici debati odobrilo z aklamacijo vse sklepe vodstva SDZ v zvezki s skupnim nastopom vseh tržaških Slovencev v obrambi STO-ja. Članstvo je prav tako z aklamacijo odobrilo sklepe izvršnega odbora SDZ za skorajšnji volilni nastop.

V naslednjem prinašamo izvleček iz uvodnega govora dr. J. Agneletta:

"STO je postal predmet svetovnega interesa in zanimanja. Trst je bil skozi celo tisočletje, je in mora ostati del Srednje Evrope. Tak je zakon narave in zgodovine!"

Demonstracije ob obletnici tri-stranskega predloga 20. marca 1948 so bile namerno pripravljene, načrte in dirigirane iz Rima. Njihov namen je bil, ustvariti žrtve, kravate žrtve, zato da bi se tem bolj zahtevala svetovna javnost za Trst in za STO ter preprala, da je treba vprašanje Trsta rešiti v korist Italije. Z demonstracijami se je hotelo izsiliti pri zahodnih zaveznikih, da se tristranski predlog, ki je ohranil le se muzejsko vrednost, z novimi dejstvi podkrepiti. Tako se je hotelo z demonstracijami dosegati, da zahodne velesile prisluščijo, kot leta 1948, zopet Italiji in pomoč pri upravnih volitvah, ki bodo 25. maja 1952.

Toda zunanji svet se je kmalu zavedel, da so bile demonstracije ukazane, da ni pri njih sodelovalo italijansko ljudstvo, ampak nezreja solska mladina, da ji ni bilo treba k šolskemu pouku. Demonstracijam so se pridružili fašisti in komunisti; vpliv so: Abadan, Šusek, Vlasmal in vzhliki egipotovski stranki Waf. Strajku, ki so ga proglašili irediti, so se pridružili tudi komunisti. Tako se je zgodilo, da je tržaško delavstvo s Slovenci, ki so pri kominformistih, strajkalo zato, da se Italija povrne v Trst s svojimi karabinjerji, s svojo policijo in s svojo burokracijo. Tako so si zamisili tržaški vštrajki njegovi dirigenti in tako ga je razumelo svetovna javnost. Toda prav demonstracije od 20. marca in naslednjih dni so odprle končno svetu oči. Spoznal je, da so bile demonstracije uprizorjene z izsiljevalnim namenom. Tako je prelenski stroj, ki je imel razneste SDZ, počil še v rokah atentatorjev!

V začetku so irediti zahtevali soudeležbo Italije pri upravi cone A in italijansko vojaštvo na Svobodnem trž. ozemlju. Dosegli so sklicanje konference v London, da se pomiri italijansko ljudstvo, ki so ga hoteli istovetiti s par tisoč razgražečev.

Toda zahodne velesile so kmalu spoznale, da to ljudstvo se ni razburjalo in ni demonstriralo, da italijanskemu ljudstvu je na Trst, ampak za delo in kruh, ki ga v Trstu ne bo našlo. Tako so naznali, da ne bo londonska konferenca sploh razpravljala o obstoju in usodi Trsta in SDZ-ja.

Govornik je nato dal nekoliko pojasnil v zvezi s sporazumom, ki je bil dosežen med SDZ, SKSZ in SNS na eni strani in OF na drugi glede skupnega nastopa v obrambi STO-ja in pri akciji za prihodnje upravne volitve. Podprtjal je, da ostanane program SDZ vedno isti, in sicer borba proti vsakemu nasilju in totalitarnemu sistemu v kakršni koli obliki! Končno je dr. Agneletti spregovoril obširno še o podrobnostih bodočih upravnih volitev, ki bodo dne 25. maja t.l., o njihovi važnosti in o novem volilnem zakonu.

Dr. Agneletti je zaključil s pozivom na vse Brežane, naj se udeleže v čim večjem številu I. Slovenskega tabora v Bazovici na velikonočni ponedeljek, ko bomo Slovenci izrazili svoje težnje po narodnih pravicah ter manifestirali za uveljavitev mirovne pogodbe in obstoju SDZ-ja.

Sledila je splošna debata o iznenadnih vprašanjih. Nato so bile volitve v A cone isti dan kot v Italiji in po italijanskem majoritarnem sistemu.

»Ob jubilejku, zbirka papeških socialnih okrožnic, ki jo je spisal dr. Ivan Ahčin v Buenos Airesu. Cena za izvod 350 lir.

»Slovenska lirska pesem V. Beličiča, cena 400 lir;

»Jutro brez sonca I. Jonteza, cena 600 lir;

»Brezdomec F. Bükiča, cena 800 lir;

»Krst pri Savicu F. Prešernu, cena 200 lir;

»Zgodovinski razvoj narodnosti in stanja v Trstu, B. Coklja, brošura, cena 60 lir.

Vse te knjige dobite pri upravi Demokracije v ul. S. Anastasi 1-1.

ti vse svoje sile za njegovo obrambo. Vse one sile in moči, ki so res za spoštovanje mirovne pogodbe in za ohranitev vsega STO-ja, morajo se strinjati in iti v tem trenutku tudi preko ideoloških razlik. Zato namenavamo v obrambi STO-ja sodelovati tudi s titovsko Osvobodilno fronto, ki se je izrekla za ohranitev vsega STO-ja.

Današnji zbor je zato poklican, da vse svoje sile za njegovo obrambo. Vse one sile in moči, ki so res za spoštovanje mirovne pogodbe in za ohranitev vsega STO-ja, morajo se strinjati in iti v tem trenutku tudi preko ideoloških razlik. Zato namenavamo v obrambi STO-ja sodelovati tudi s titovsko Osvobodilno fronto, ki se je izrekla za ohranitev vsega STO-ja.

Današnji zbor je zato poklican,

da vse svoje sile za njegovo obrambo. Vse one sile in moči, ki so res za spoštovanje mirovne pogodbe in za ohranitev vsega STO-ja, morajo se strinjati in iti v tem trenutku tudi preko ideoloških razlik. Zato namenavamo v obrambi STO-ja sodelovati tudi s titovsko Osvobodilno fronto, ki se je izrekla za ohranitev vsega STO-ja.

Vkljub vsem protestom je bil proti duhu mirovne pogodbe pri naveden nedemokratični italijanski volilni zakon za bodoče volitve kot nagrada za zadnje protangleške in protiameriske demonstracije. Ali je res mogoče, kakor nekateri trdijo, da se le s silo kaj doseči pri zahodnih zaveznikih?

Naj ne bo pevca v pevki, ki se ne bi udeležil tega tabora in sodeloval pri nastopu združenih pevskih zborov.

Pevci, udeležite se pevskih

vaj, ki so napovedane po sedmih prosvetnih društvih!

Zbori bodo izvajali sledeče pesmi:

1. A. Hajdrih - Morje Adriansko;

2. H. Volarič - Eno devo le bom ljubil;

3. F. Ventura - Bazovška.

Pevci, zavedajte se, da bomo

z našo pesmijo povzdignili ta

mogočen slovenski Tabor in mu

dali slavnost značaj.

Nasvidenje v Bazovici!

SHPZ (ulica Roma 15)

SLOV. PROSVETNA MATICA

SLOVENSKA PROSVETA

Tabor Slovencev v Bazovici

Pevci!

Na velikonočni ponedeljek 14. aprila bo po 15. uri v Bazovici na mestu mučeniške smrti padlih junakov

PRVI TABOR

ZA OBGRAMO

SVOBODNEGA TRZ. OZEMLJA

katerega priredijo vse politične skupine tržaških Slovencev.

Naj ne bo pevca v pevki, ki se ne bi udeležil tega tabora in sodeloval pri nastopu združenih pevskih zborov.

Pevci, udeležite se pevskih

vaj, ki so napovedane po sedmih prosvetnih društvih!

Zbori bodo izvajali sledeče pesmi:

1. A. Hajdrih - Morje Adriansko;

2. H. Volarič - Eno devo le bom ljubil;

3. F. Ventura - Bazovška.

Pevci, zavedajte se, da bomo

z našo pesmijo povzdignili ta

mogočen slovenski Tabor in mu

dali slavnost značaj.

Nasvidenje v Bazovici!

SHPZ (ulica Roma 15)

SLOV. PROSVETNA MATICA

SLOVENSKA PROSVETA

Nabrežinske zadeve

Pretekli ponedeljek dne 7. aprila se je začelo pomladansko zasedanje občinskega sveta v Nabrežini, ki bo pa zelo kratko, ker konta zradi razpisova volitev poslovna doba sedanjih svetovalcev v četrtek 10. aprila.

Tako po prečitanju zapisnika je župan poročal o uspehu akcije za pomoč ponesrečencem na Tolminskem. Nabralna akcija v denarju je dosegla vsoto 341.989 lir, h kateri je občinska Podpora ustanova prispevala še znesek 175.442 lir. Razen tega se je nabrala blaga v vrednosti približno 100.000 lir in je občinska Podpora ustanova prispevala iz svoje zaloge tudi za 100 tisoč lir raznega blaga. Za nabrani denar se je nakupilo največ oblike, pletilno volno, odeje, zdravila in električni material ter le za malenkostno vsoto živil. Skupna vrednost poslane blaga iz naše občine je 717.311 lir.

Nato je občinski svet v tajni seji določil nove položaje občinskih uradnikov po novem pravilniku, ki je bil nedavno odobren od ZVU.

Nato je občinski svet potrdil za pregledovalce občinskih računov za leto 1951 svetovalce Slavka Perota, Stefana Lebana in Karla Fabrisa, ki so bili na to место izvoljeni že v prejšnji dobi.

SPOROCILO UREDNISTVA!

Zaradi počakanja prostora objavimo prihodnji zaključni seznam nabralne akcije za Tolminsko, ki so jo izvedle nabrežinske občine, zgoniška občina in SDD v Trstu in spomenico društva Pravnik na OZN.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiskar: tiskarna »Adria«, d.d. v Trstu

Mizari! Kmetovalci! podjetniki! Deske smrekove, macesne in trdih lesov, trame in parke, kete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 T R S T
Viale Sonningo, 24

Loci pozor!
Kune belice
Kune zlatice
kupuje po najnižjih dnevnih cenah

Krznarstvo Alasca
TRST, ul. S. Lazzaro 13-1, tel. 5658

DAMSKA IN MOŠKA KROJAČNICA

Baučer - Bogatec

se priporoča svojim cenjenim klientom in ostalim

T R S T - Viale XX Settembre st. 22

TRGOVINA

Trevišani
Trst, Ul. G. Vassari 10
OGLEJTE SI NAŠE IZLOŽBE!

URARNA

UL. ROMA 19

VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENCNIH CENAH!
LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRO
IN DRAGULJE.

Podjetniki in zasebniki!

Na novo ustanovljena

Agencija CELERITAS

TRST - Ulica Torrebianca st. 29 - Tel. 64-78

Vam v najkrajšem času oskrbi vse mogoče listine, potrdila, potne liste, vizume, anagrafske izvlečke, prevode v in iz tujih jezikov, overavljanje uradnih aktov, pregledi zemljiških aktov in drugo.

Daje pojasnila in izpolnjuje prijave »Vanoni«
Vse v najkrajšem času in po nizkih cenah!

Slovenci, se Vam priporočamo!